

UNITÁRIUS ÉLET

Kéthavonta megjelenő folyóirat • 2011. március–április • 65. évfolyam 2. szám

Kedves Olvasóink! • Feltámadásra ítélve • Új Dévavára épül
Március 15-i beszéd • Laudáció Elekes Botond
Palást és múzsa • Egyházközségeink életéből
Mikó Imre beszámoló • Filléres emlékeink

KEDVES OLVASÓINK!

Volt egy tavasz, az elmúlt esztendőé, amelyik annyi mindent hozott. Nemzeti naggyá létünkben felemelkedést, bizakodást, reménykedést. A rügbomlásban, virágfakadásban, életelindulásban lehangolódást, bizonytalanságot. Az erdélyi testvértemplomaink mintájára (eltérően a hazai tiri-tarka színézéstől, pirostól, rózsaszínen át citromsárgáig) hófehérre meszelt fűzesgyarmati istenházával szemben lévő gólyafészek lakói augusztus elején már reményvesztetten hagyták itt fészkeiket, ketten, utódok nélkül. A tavaszi hideg, havazásos-esős napokban lerakott tojásaik egyike-másika élettelen maradt, a kikelt egyetlen utódot a mostoha idő elpusztította, ott találtuk élettelenül a templomba vezető járda mellett. A szülők rendezetlenül hagyták itt fészkeiket, valamilyen étkezésre szánt növény magvaiból, gyökereiből éktelenkedő, méternyi magas gaz nőtt a szelídebb nyárutó és őszele alatt. A kegyes téli fagy egy kicsit elviselhetőbbé tette a csúnya látványt a fészek tetején, barnára fagyasztotta, megtörte a gyomokat. Aztán a tudósításokból megtudtuk, hogy országszerte, sőt Európa-szerte a nehéz esztendő mennyi kárt okozott gólya-ügyben is. Így várni az új tavaszt, nem volt reménykeltő ebben a vonatkozásban sem! De az jött Isten akarata szerint.

Március idusa után nem sokkal az előző években meg szoktak jönni a tavasz eme hírnökei. De most nem, még a tavaszi nap-éj egyenlőség utáni napokban sem. Milyen tavasz vár ránk, kérdeztük tanácstalanul, és milyen lesz az esztendőnk, ha a tavasz is így köszönt ránk, hírnökei nélkül. Bejártuk a kis várost március végén, április elején. Üres a sok gólyafészek! – állapítottuk meg döbbenet. A Viharsarok más településén sem volt másabb a helyzet.

...Aztán április első dekádja derekán, 5-én, 6-án a templomtoronnyal szembeni gólyafészken megjelent a két hírnök. Nem tudni biztosan, de gyermekkorom lókodi élményei alapján azok térhettek vissza, amelyek a tavaly oly nagy reménytelenséggel, hitehagyottan mentek el a vidékünkéről. És most itt vannak, hogy egy sikertelen, nehéz év után újrakezdjék.

Ma már sokkal jobb (de még mindig nehéz) időjárási körülmények közt megigazgatták fészkeiket, ledobálták a tavalyi gyommaradványokat, és már tojáson ülve hirdetik, hogy itt a megújító tavasz, nincs ok reménytelenségre, Isten minden teremtménye tegye a dolgát.

Sokszor idézzük (idézttem és fogom idézni még, mert isteni üzenetet tartalmaznak!) Ady Endre csodás versének sorait

*Óh, Tavasz, óh, Húsvét,
Emberek ősi biztatója,
Csak azt szórd szét köztünk:
Állandó a tavaszi óra
S ilyen is marad.
Krisztus támad és eszmél,
Odúkat és kriptákat pattant.
VAN-E GYÖNYÖRÜBB ENNÉL?*

Lehet, hogy nincs, Kedves Olvasóink, de ehhez hasonló élményt adó volt, van, és reméljük, hogy lesz a mi életünkben. Újra vershez kell menekülnöm. Juhász Gyula, katolikus pap-tanár-költő írja *Húsvét-ra* című versében:

*Húsvét, örök legenda, drága zálog,
Hadd ringatózzam a tavasz-zenén,
Öröm: neked ma ablakom kitárom,
Öreg Fausztod rád vár, jer, remény!
Virágot áraszt a vérverte árok,
Fanyar tavasz, hadd énekellek én.
Hisz annyi elmulasztott tavaszom van
Nem csókolt csókban, nem dalolt dalokban.
Egy régi húsvét fényénél borongott
S vigasztalódott sok tűnt nemzedék,
Én dalt jövőndő húsvétjára zsongok
És neki szánok lombot és zenét.
E zene túlzeng majd minden harangot
S betölt e Húsvét majd minden reményt.
Addig zöld ágban és piros virágban
Hirdesd világ, hogy új föltámadás van!*

folytatása a 4. oldalon

UNITÁRIUS ÉLET • A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZKERÜLET LAPJA

Megbízott szerkesztők:
Balázs László, Gazdag Árpád,
Dr. Horn Ildikó, Kászoni József
Tördelőszerkesztő:
Gazdag Árpád

Szerkesztőség címe:
1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2-4.
Telefon/fax: 311-2801
unel@unitarius.hu
Index: 25 852

Terjeszti, felelős kiadó:
Magyarországi Unitárius Egyházkerület
HU ISSN 0133-1272

Előfizethető lelkészi hivatalokban
vagy csekken.

Bankszámlaszám:
11713005-20011631
Egyes szám ára: 400 Ft
Évi előfizetési díj: 2400 Ft

Nyomda: Cerberus Kft.
1066 Budapest, Lovag u. 14.
Felelős vezető: Schmidt Gábor

Kéziratokat nem őrzünk meg
és nem küldünk vissza.
A folyóiratban megjelenő írások
nem feltétlenül tükrözik
a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapzártá:
2011. június 10.

Feltámadásra ítélve

„Ne féljete! A Názáreti Jézust keresitek, akit megfeszítettek? Nincs itt, feltámadott.” Mk 16,6b

Húsvét az unitárius teológiai értelmezés szempontjából, összehasonlítva a dogmakereszténység teológiájával, enyhén szólva problematikus. Minden bizonnyal azért, mert nem igazán tudjuk, hogy mi történt ott és akkor, amikor Jézus befejezte földi pályafutását. Amikor megkaptam a felkérést az Unitárius Élet szerkesztőjétől ennek a beszédnek a megírására, már tudtam, hogy nagy fába kell vágnom a fejszémet. Teltek a napok, olvastam az evangéliumokat és vártam, hogy „megszálljon a szentlélek”. Mit nem adtam volna, ha kollegáim – határon innen és túl – jegyzeteibe belepillanthatok, ha megtudhatnám legalább azt, hogy ki milyen címet ad idén húsvéti prédikációjának. Nem véletlenül merült fel bennem a kérdés: miért is ez a nagy bizonytalanság bennem, bennünk?

Talán, mert nem tudjuk pontosan mi is történt az első húsvétban. Úgy gondolom, hogy keresztény felekezettől, hitágazattól függetlenül senki nincs a teljes igazság birtokában. Ha figyelmesen végigolvassuk az evangéliumokat, látszik pl., hogy nem igazán vagyunk tisztában azzal, hogy mi történt nagyszombaton. Ez a nap mintha kimaradt volna az összképből, ami nagypénteket és húsvétvasárnapot jelent. Egy biztos: nagypénteken megtörtént a keresztfeszítés, vasárnap a feltámadás. De mi történt szombaton? Arról mindenki hallgat. Csend van körülötte.

Ilyen értelemben idézzük emlékezetünkbe ma, 2011. április 24. húsvét első napján az írásokat. A különböző evangéliumok különbözőképpen tudósítanak húsvéttal kapcsolatban. Ezért azt ajánlom, hogy vegyük górcső alá Márk evangéliumát, vagyis az időben legrégebbit.

Jézus nagypénteken olyan kivégzést szenvedett el, mint egy közönséges bűnöző. Mivel másnap, a szombati nap az imádkozásé, az ünnepszentelésé volt, nem igazán lehetett őt ravatalon gyászolni, mint ahogy abban az időben szokás volt, hanem el kellett temetni a testet még aznap este. Azt is tudjuk az evangéliumból, hogy a tanítványok Jézus halálát követően félelmükben szétszéledtek. Mária Magdaléna, Jézus anyja és Salome azok, akik másnap, a szombat elmúltával, elsőként a sírházhoz siettek. Ők azért jelentek meg, hogy azokat az anyagokat (illatos keneteket) hozzák, amivel a temetés előtt a testet megkenik. Nem tudok semmit Salomeről, de Mária Magdaléna – Tamás apokrif evangélista szerint – Jézus kedvenc női tanítványa volt. Erre a szeretetre volt féltékeny Péter. Mit érezhetett Mária Magdaléna aznap reggel? És ott volt még a másik Mária is, aki megszülte, felnevelte, és úgy szerette, mint testéből való testét, véréből valóvérét. És benne vajon milyen érzések kavarghattak?

Nos, mi történt hát? Ki hengerítette el a követ a sírszájáról? Mi történt Jézus testével?

A másik nagy kérdéskör: tényleg feltámadt Jézus

a halottak közül? Nos, az írások nem igazán támasztják alá ezt a „valóságot”. Tanítványai különböző megjelenési formáiban látták Jézust. Ilyenkor, első látásra, meg sem ismerték mesterüket. Egyébként nem mindig testi mivoltában mutatkozott előttük. Megjelent nekik és eltűnt a tanítványai elől. Valahogy úgy történhetett, mint amikor mi is elveszítünk szeretteink közül valakit, akiről tudni véljük, hogy megjelent előttünk újból és újból valamilyen formában, hogy aztán megint szem elől té vesszük őt, hosszabb-rövidebb időre.

Jézus ténylegesen felemelkedett a mennyekbe? Ez a következő kérdésünk a húsvétal kapcsolatos ünnepek tárgyalásánál. Nos, amióta egyre többen utazunk kisebb-nagyobb távolságokat a levegőben, a föld fölött 10-11 ezer méter magasságban, azóta talán átéltélődött bennünk a mennyek országa fogalom.

Megannyi nyugtalanító kérdés a húsvéti ünnepkör kapcsán. Ha őszinték akarunk lenni: a legegyszerűbb válasz az, hogy nem tudjuk. És talán mindez nem is számít. A legfontosabb kérdés minden bizonnyal: mi történt Jézus halálát követően addigi követőivel, tanítványaival? Mert ez a kérdések kérdésének a lényege. Nem Jézus új életén van a hangsúly, hanem a tanítványok új élete a fontos.

Amikor a sírhoz érkeztek még sötét volt. Ennek ellenére, minél közelebb érkeztek a sírhoz, annál tisztábban látták, hogy a kő el van hengerítve a sírszájáról. Egy dologban mind megegyezhettek: az igazságtalanságnak, íme, az utolsó végjátéka, ami Jézussal történt. Még a test sincs ott, még arra sem volt lehetőség, hogy elbúcsúzzanak tőle. Belépve az üres sírba minden reménységük elszállt. Helyette egy fehér ruhába öltözött ifjút találtak, aki első látásra megítélhetően, nem e világba tartozott. Ez így szólt hozzájuk: „Ne féljete! A Názáreti Jézust keresitek, akit megfeszítettek? Nincs itt, feltámadott.”

Ne féljete! Ugyanaz az üzenet, amit Jézus születésekor meghirdet az angyal. És természetesen Mária, Jézus anyja, akkor is félt, mint ahogy az előbbi jelentben is, mint ahogy mindhárom asszony egyformán félt. Milyen emberi ez a történet! Már csak azért is, mert mi is hasonló helyzetben vagyunk, amikor Isten keze elér. Amikor szinte halljuk: „Íme, itt vagyok, veled/veletek vagyok, rám figyeljete! Változás előtti időszakot éltek. Gondoljátok, hogy alkalmazkodhattok ehhez a változáshoz? El tudjátok-e fogadni szeretteitek eltávozását, halálát? Mert most, ez által új életre szólítalak benneteket!”

Lényegében ez történt az első húsvét alkalmával. Ahhoz, hogy ennek jelentőségét jobban megértsük, állítsuk most kontextusba ezt a Gecsemáné kerti jelenettel. Jézusban ekkor már világossá válik, hogy nemsokára meghal. Ezért arra kéri tanítványait, hogy maradjanak vele és imádkozzanak együtt, míg ő is imádkozik. Míg térdre borulva, agonizálva imádko-

zik, addig tanítványai mély álomba szenderülnek. Úgy látszik elfáradtak. Aluszékonyak. Elfogatása előtt mondja Péternek, akit arra szemelt ki, hogy munkáját továbbvigye: „Mielőtt a kakas kétszer megszólal, háromszor tagadsz meg engem.” (Mk 14, 72/b.)

Ott van a húsvéti vacsora, más szóval az utolsó vacsora története is. Ez az utolsó alkalom, amikor Jézus együtt eszik és iszik mindazokkal, akik hozzá legközelebb állnak, tanítványaival. Ekkor már a csoportnak mondja: „Bizony, mondom néktek, közületek egy, aki együtt eszik velem, el fog árulni engem.” (Mk 14, 20.)

A főpap mindeközben kiszolgáltatja őt a hatóságoknak. Pilátus mossa kezeit. A tömeg nem igazán ismeri Jézust. Egyre viszont képesek: bűnbakot csinálnak belőle. A római katonák, ők meg „csak” a dolgukat végzik. Új nap, új keresztfeszítés. Lássuk, vessünk kockát, ki nyeri el majd az ő köntösét.

Igen, ebben a történetben minden benne van. Egy ország (halál)félelme, a leigázó rómaiakkal szemben. A legfőbb vallási vezetők a látszat fenntartásában érdekeltek, és abban, hogy önmagukat és pozíciójukat megtartsák, ahelyett hogy Isten országa megvalósulásán munkálkodjanak, hogy hirdessék a felszabadulást, az igazságosság teológiáját. Az Isten szellemét magában hordozó prófétát, aki azt tanította, hogy a szeretet útja a lényeges, nem az erőszaké; aki azt tanította, hogy az erő a szolgálatban van, nem az uralkodásban, őt, mint mindig, most is félreértették. Vannak barátok, akik azt mondják, hogy mindvégig velünk lesznek, velünk maradnak, majd amikor a dolgok keményebbre fordulnak, mindenki szétszalad. Mennyire ismert ez mindennapi világunkban, életünkben ez a jelenet. Erőszak az utcán. Erőszak a családban. Erőszakot alkalmazó hatósági szervek. Ugye számunkra is ismerős ez a fogalom? Úgy tűnik, hogy nagypénteket folyamatosan újrateremtő világban élünk. Mennyire szükségünk van húsvétokra, húsvét ünnepére. Erre ti vagytok a biznyság, húsvétot ünneplő gyülekezet. Napjaink emberének mai életkörülmények között: recesszió, gazdasági válság, szüksége van hitre, bizalomra, szeretetre.

Jézus története lenyűgöző és tragikus is egyben. (Ezért szeretnék nyomdokában járni, követője lenni.) Egy asztalos, aki kétkezi munkát tanult apjától, ugyanakkor még tanult ember is volt, hiszen tanított a zsinagógában, ismerte a törvényeket, aki szerette az utcakölykök közelségét, aki együtt evett és ivott szegényekkel és gazdagokkal, aki a vámszedőkkel is szóba állt, aki a prostituáltakkal párbeszédbe elegyedett. Aki teljes egészében az Atya akaratának rendelte alá a saját maga akaratát, mégis meghalt. Idő előtt. Túl korán. Miért kellett egy ilyen jóembernek meghalnia? Hiszen csak három évig szolgált. (Ellentétben sokunk évtizedes szolgálatával szemben.) Nem lett volna sokkal jobb felnőtt, öreg, aggastyán kort megérnie? Nem lett volna-e sokkal jobb, ha tanítványai mellett maradhat hosszú időn keresztül, míg azok is megértik tanításainak lényegét, magukévá teszik az ő szellemiségét? Minden bizonnyal igen. De mégsem úgy történt. Mert az ő történetében benne van a nagypénteki dráma is. A passió története. Paci-

fista ember vagyok, nem igazán szeretem az erőszakot, elítélem annak minden fajtáját, és mégis évekkel ezelőtt megnéztem Mel Gibson filmjét, amely olyan autentikusan mutatja be a nagypénteki eseményeket. Pedig mennyivel jobb lett volna mindezt nem megismerni az ő történetéből, az egész erre vonatkozó eseménysorozatot kihagyni, vagy legalábbis átugorni Jézus életéből.

És ezen a ponton egy újabb film, a „Jézus utolsó megkísértése” irányába terelődnek gondolataim. Tudom ellentmondásos Kazantzakis hasonló című regénye, amelyet megfilmesítettek, de sokszor eljátszom a gondolattal a húsvéti ünnepkörben, hogy tényleg mi lett volna akkor, ha Jézus eképpen gondolkodik: „Tudjátok, ezen a szinten a dolgok nagyon forró pontra jutottak, politikailag és vallásilag is, és úgy gondolom, hogy most kiszállok. Ismerem Mária Magdaléna érzéseit, aki szerelmet táplál irántam. Még egy ideig prédikálok, gyógyítok, majd megnősülök. Letelepszem végre, hogy nekem is otthonom legyen, beindítok egy asztalosműhelyt, és gyermekeimet nevelem. Hétvégeken, egy időn túl, ha engedik, még a zsinagógában is tanítanék. Többé még a farizeusokat sem kritizálnám oly keményen, mint ezelőtt tettem.”

Igaz az, hogy halálnak lennie kell, mert a nélkül nincs feltámadás. Mivel mi, unitáriusok, évszázadok óta nem fogadjuk el a test szerinti feltámadást, akkor meg miről is beszélek én? Itt visszautalnék arra, amit a bevezetőben mondtam, hogy húsvét elsődleges kérdése nem az, hogy mi történt Jézussal, hanem az, hogy mi történt az ő tanítványaival? Mi történt az ő első követőivel, akik abban az időben éltek? És mi történik a mi életünkkel, akik Jézus-követőknek mondjuk magunkat? Nagypéntek szörnyű esemény volt – az emberek, a tanítványok azt remélték, pár nappal azelőtt, hogy ő király lesz, hogy mindenki fölé fog emelkedni, de mint közönséges bűnöző fejezte be életét. Így minden elveszett. Isten meg, Ő, csak hallgat. A halál lett a vég.

Vagy mégsem? Valami furcsa, érdekes dolog történt Jézus halálát követően tanítványai életében, a feltámadás után. Valahogy, valamilyen módon elvesztett félelmük húsvétvasárnapot követően. Annnyira átjárta őket a szeretet valósága, hogy fel tudták venni keresztjüket – bármerre is jártak – és Jézus nyomdokába léptek. Sokan közülük a szenvedést, a halált is vállalták. Ezzel adtak példát az első keresztényeknek, akiket hosszú időn keresztül levadásztak, keresztre feszítettek, akiket kiéheztetett oroszlánok elé dobtak, akik vállalták a mártíromságot. A tanítványok életében egy radikális fordulat ment végbe a húsvétot követő időszakban, amely teljesen átalakította őket. Újraéledt szívükben a hit, ami azelőtt nem igazán volt aktív bennük. Ezáltal megtalálták új életüket, a másokért élést, az áldozatvállalás szerepkörében. Így a közeli, a teljes megsemmisülés árnyékából a szeretet gyakorlatába terelődött életvitelük, amely olyan erősen nyilvánult meg cselekedeteikben, hogy a halál valóságát is elfogadhatóvá tette.

A különböző evangéliumok beszámolóit szerint Jézus többször és más-más alakban jelenik meg volt tanítványai, követői előtt. Így pl. a János szerinti

evangéliumban arról olvashatunk, hogy a magdalai Máriának is megjelent, és amikor az későre felismer-
te, így szólította meg: „Rabbuni”, ami Mestert jelent. Jézus ekkor mondja neki: „Ne érints engem!” (Jn 20, 17.) Miért mondhatta ezt? Talán mert ez a megjele-
nés már egy teljesen új kezdetet jelentett. Egy új na-
pét. Egy új időszakét. Ebben a dolgok, már nem úgy
alakulnak, mint eddig. Új létezés, új felelősség,
amely ezelőtt nem létezett. A mi életünkben is van-
nak olyan helyzetek, sokszerű állapotok, amikor a
nagyapénteki fájdalmakat érezzük, hordozzuk, amikor
úgy érezzük, hogy minden elveszett. Ilyenkor mindig
a nagyszombati csend, hallgatás zuhan ránk, ami
gúzsba, mozdulatlanságba, merevségbe köt. Az üres-
ség veszi körül a mi életünket is, és ebben a helyze-
tünkben minden reményét, hitét vesztettnek tűnik.
Ilyenkor húsvét mindent megváltoztat. Ekkor tudjuk
meg azt, hogy a dolgok már nem lehetnek olyanok,
mint amilyenek ezt megelőzően voltak. Ilyenkor a
húsvét, a húsvétok mindig azt sugallják, hogy új nap,
új időszak következik, új látomásokat látunk. Húsvét
elhozza az új élet ígérteit.

De sokan gondolhatjátok, Kedves Olvasóim, ez
így nem működik. Nincs ebben keresztfeszítés,
nincs ebben halál és nincs ebben feltámadás. Jézus,
ilyen formán, csak egy karizmatikus alakja lenne a
történelemnek, mint sokan mások, akik előtte és utá-
na is éltek. Akik pár évet járták-kelték Galilea tarto-
mányát, hasonló dolgokat cselekedve, mint ő.

Máskor meg mintha igaznak ígérkezne az, hogy
nem kell a nagyapénteki eseményekkel szembenéz-
nünk, az üres szombatokkal annak érdekében, hogy
megérkezzünk húsvét vasárnapjához. Ennek ellenére
tudjuk, hogy olyan nehezen hal meg a régi – olyan
nehéz megváltozni!

Nem tudom, hogy ti hogy vagytok vele Kedves
Testvéreim, de én, amikor szomorú vagyok, amikor
félek, amikor elesettnek, szerencsétlennek, nyomo-
rultnak érzem magam, akkor vagyok a leginkább haj-
lamos arra, hogy ezt mondjam: mostantól kezdve
feladom: rendben van Isten, az legyen, amit Te
akarsz! Nem szeretem magam ebben az állapotban.
Ilyenkor érzem azt, hogy új életet akarok. Segíts eb-
ben, hogy ez megtörténhessen, oh Istenem! Úgy ér-
zem, hogy ebben a helyzetemben arra lenne a
legnagyobb szükségem, hogy Isten a tarkóbőrömtől
fogva felemeljen, és ezt mondja nagyon szigorúan:
Térj észhez! Figyelj már magadra, dolgaidra, környe-
zetedre! Többet és jobbat akarok tőled, mint amit ed-
dig teljesítettél, amivé lettél! Ébredj már!

Amikor ez megtörténik, amikor ilyet, vagy ehhez
hasonlót hallunk, megtapasztalunk ténylegesen, vagy
a lélek síkján, nos akkor félni kezdünk. Félnünk. Leg-
szívesebben elmenekülnénk mi is az üres sírtól, an-
nak környékéről. És ez természetes, mert olyan
emberi magatartás. Isten ilyenkor, nagyon bölcsen,
nem enged el minket. Nem engedi, hogy „belene-
hezdedjek a sárba”. Isten beszélt az első húsvétban
övéihez, és beszél ma is hozzánk, ugyanúgy és
ugyanaz történik minden húsvétban. Új életre akar
hívni minket is. Sokszor akarunk ellenére is új élet-
re hív, szólít bennünket. Többnyire akkor történik ez
velünk, amikor úgy gondoljuk a gonosz elhatalmaso-

dott, amikor úgy érezzük, nincs az emberi szívekben
elég szeretet, amikor a békét nem lehet megtapasztal-
ni, mert kiűzetett a szívekből, a világból, amikor a
halál hallatja az utolsó szót. Ekkor szólít név szerint
minket is a Szeretet az üres sírból, kihúzó szerencsét-
lenségekből, tragédiákból, és mindannyiunkhoz így
szól: te értékes vagy, te drága vagy! Te vagy az én
szerelmes fiam, gyermekem, leányom! A Szeretet
megnyilatkozik eképpen: Veled vagyok! Mint ahogy
mindig is voltam. Emeld fel tekintetedet a porból, a
földről, a sárból a lelkeség síkjára. Egy hosszú tél
után megérkezett a fény, a meleg, a világosság.
Szentgyörgy napján ünnepeld az életet, a feltáma-
dást, mert arra ítéltetél. Úgy legyen, mindörökké.

Reviczky Gyula

Szabadban

Lombos erdő, enyhe szellő,
Ó, beh nélkülöztelek.
Ó, beh jó, hogy valahára
Itt vagy, édes kikelet.
Szívem oly népes, mikor kint
Céltalanul járhatok.
Emberek közt vagyok én s nem
A magányban elhagyott.
Régi vágy, száz régi emlék
Bennem új életre kel,
És beszél mint birtokomról,
Arról, amit nem érek el.
Hogy a tavasz is csak értem
Mosolyog s csupán nekem,
Úgy szeretem e magányt én,
Hogy ki nem fejezhetem.
Messziről mosolyognak rám
Kedves ismerőseim,
Vártam én őket s köszöntöm
Szívdobogva most megint'.
Ismerősek a virágok
Zöld vetés, pacsirtadal,
A verőfény s ami benne
Mint magam, oly fiatal.
Az öreg hárs hi magához:
Dalom, árnyékom tied!
A virágok üdvözlölnek:
Ugye nem fáj már a szíved?...
Fecsegő patakcsa hajtja:
Víg az élet, szép tavasz!
Nem magány, dehogy magány ez!
Csak a zord világnak az.
Lombos erdő, enyhe szellő
Balzsamom és gyógyszerem.
Nagy természet, ó, beh szép vagy!
Templomom vagy énnekem.
Napsugarad süit szívembe:
Nincsen ott se már ború.
Ha mosolygasz, ha tavasz van,
Nem lehetek szomorú.

KEDVES OLVASÓINK!

folytatás

Sokan vagyunk úgy Kedves Olvasóink, hogy ünnepvárásokkor leforgatjuk életünk filmszalagját, hogy hiányzó vagy feledésbe ment jeleneteket pótoljunk vagy felelevenítsünk, s újabb filmkockákkal gyarapítsuk, bővítsük jövőnkbe néző biztatással, reménykedéssel. Két olyan közösségi eseményt említek egyházunk életéből, amelyek gyönyörűvé tették e tavasz- és ünnepvárást farsangunk vége felé. Közösségi események, de egyéni életünkkel függnek össze, hiszen egyéni álmaink, reményeink rügyfakadásából virágoztak ki, terveink, céljaink összeszővődéséből váltak jövőnket meghatározó valósággá.

Február 26-án tartotta a Magyarországi Unitárius Egyház utolsó zsinatát. A 42 zsinati tagból a megjelent 40 tanácsos teljes egyhangúsággal szentesítette a Magyar Unitárius Egyház megszületését előkészítő 2010. június 19-i zsinat, a 2010. november 4-i, az Erdélyi Egyház legfelsőbb vezetésével együtt aláírt Egyezmény, a november 20-i Egyházi Képviselő Tanács, valamint a 2011. január 29-i Egyházi Képviselő Tanács egyesítéssel kapcsolatos határozatait, előírásait. Ekkor fogadta el a Zsinat az átmeneti időszakra átdolgozott Alaptörvényt is, amely szerint fog működni a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete az új, közös Alaptörvény elkészítéséig, legkésőbb 2012. június 30-ig. Eddig az időpontig a Zsinat meghosszabbította a 2005-ben (és 2010-ben a főgondnokhelyettes megválasztásával) választott tisztségviselők megbízatását. A történelmi kényszer szülte szétválás megszűnt.

És, hogy „tovább ringatózzunk a tavasz-zenén”, ahogy fogalmazta Juhász Gyula, és folytatta tovább „S betölt a Húsvét majd minden reményt”, jött február utolsó napja, 28-a. A Nagy Ignác utcai egyházközség tanácstermében ünnepélyes fogadásra készült az egyházvezetés és az utolsó zsinat alkalmával elhangzott meghívásra érkezett egyházközségi vezetők, tagok. Ott voltak a nemzeti elkötelezettségű médiák, televíziók, rádiók, újságok, internetes portálok tudósítói. Az épület bejáratánál várta az egyházvezetés az illusztris vendégeket.

Sorra érkeztek kíséreteikkel dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes, államtitkára Csallóközi Zoltán, Szászfalvi László egyházi ügyekért felelős államtitkár, dr. Molnár Zoltán a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. elnökhelyettese, dr. Fedor Tibor, Schanda Balázs, osztályvezetők, helyetteseik és mások.

Dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes mélt

tatta egyházunk történelmi értékeit, az elszakított-ságban is hűséggel végzett munkáját. Ismertette az egyház hosszas fáradozását jogos ingatlanok visszaszerzéséért, ami végre mostanra meg is valósult. Szólt arról is, amiről már Elekes Botond főgondnokkal az elmúlt nyáron beszéltek, miszerint egyházunk jogosan számíthat arra, hogy megkapjuk a történelmi egyház besorolást az új egyházi törvénykezés során. Szászfalvi László államtitkár is megerősítette ezt a tényt. Üdvözölte azt az öröndetes hírt, hogy egyházunk kimondta az egyesülését az erdélyi egyházzal. Elmondta azt is, hogy nemsokára pályázati kiírások jelennek meg egyházakra vonatkozóan is, beruházásokra, javításokra, építésekre és sok más egyébre, amikre eséllyel lehet pályázni az unitárius egyháznak is. Dr. Molnár Zoltán elnökhelyettes az ingatlan 49%-nak visszajuttatási folyamatáról beszélt, és sikert kívánt az egyháznak a visszakapott résznek a céloknak megfelelő eredményes hasznosításához. Elekes Botond főgondnok megköszönte a megszólalóknak elmondott gondolatait, biztatását a jövőnkre vonatkozóan. Köszönetet mondott mindenkinek, aki segítette egyházunkat, hogy eljuthasson a jelenlegi helyzetbe. Kihangsúlyozta, hogy a nemzetegyesítő kormányzat, az egyházak mindig számíthatnak az egyházunk nemzetnevelő, értékmentő szolgálatára, főként most, hogy az egyesült Magyar Unitárius Egyház számban és erőben megnövekedett.

Az elhangzottak után a miniszterelnök-helyettes ünnepélyesen átadta Elekes Botond főgondnoknak

az úgynevezett „arany tulajdoni lap” hivatalos példányát a visszakapott 49%-ról. Egyházunk nevében a főgondnok megajándékozta a neves vendégeinket az ősz folyamán, a 120. évét ünneplő Nagy Ignác utcai egyházközségről írott könyv példányaival.

A vendégekkel az ingatlanban meglátogattunk egy olyan lakrészt, amelyiket egy évvel ezelőtt sikerült kiüríteni. A vendégek elborzadva szemlélték meg a lelakott, lepusztított, penészes lakást, és véleményt alkothattak arról, hogy mennyibe fog kerülni az

egész épület felújítása.

A látogatás kellemes vendéglátással fejeződött be, tartalmas beszélgetésekkel.

Maradva a Juhász Gyula versének hangulatában, legyen ez a kettős örömről szóló írás egy üzenet minden Kedves Olvasónak:

*Köszönt e vers, te váltig visszatérő
Föltámadás a földi tájakon,
... Köszönt e vers, élet, örökkön élő,
... S az élet: győzelem az elmúláson.*

Balázs László

Március 15-i beszéd

„Ha akkora hitetek volna, mint a mustármag, azt mondanátok ennek a hegynek: Menj innen amoda, és elmenne, és semmi sem volna lehetetlen néktek.” Máté 5,20

Jézus tanításával nagy feltűnést keltett. Kivált a korabeli tanítók közül. Míg öltözetében teljesen hasonló volt egy akármilyen prédikátorhoz, egyszerű falusi rabbihoz, tanítása egyedinek számított. Nyíltan állást foglalt a képmutató vallásosság ellen. Talán így is fogalmazhatnánk: felvette a harcot a látszatvallásossággal.

Nem arról beszélt, amit a nép szívesen hallani szeretett volna: hogy az elnyomó római hatalmat ki kell űzni Izrael földjéről, nem fegyveres lázadás fontosságáról beszélt, felszabadító harcról és egy független Izraelről. Jézus arról beszélt, amire a legkevésbé számítottak: az őszinte vallásos hit megélésére. Mert látta a zsidó vallási törvények ismerőit, az írástudókat, rabbikat, ahogyan lelkük teljes nyugalomra, minden élethelyzetre és alkalomra kimagyarázzák az egyszerű népek a vallási törvényeket. Látta őket, ahogyan teljesen kényük-kedvük szerint alkalmazták a vallási törvényeket, attól függően, hogy éppen milyen élethelyzethez kell igazodni.

Jézus azzal keltett nagy feltűnést, hogy azt mondotta: nem kell állandóan jobbra és balra sandítani. Nem jól meggondoltan és bizonyos mértékig kell vallásosnak lenni, hanem teljes mértékben, mert az Élet ura Isten, aki maga a Valóság. Hozzá kell igazodni, mert ő maga az Igazság. Nem alkalmanként, kényünk és kedvünk szerint: nem csak a templomban, nem csak ünnepeken, hanem bárhol és bármikor, mert Isten, az Élet Ura mindig és mindenhol jelen van.

A kudarcoknak, amelyek olyan sokszor lelembözták reményeinket, megfosztanak önbecsülésünktől, meglopják önbizalmunkat, lehet hogy itt van a titkuk: a helyezkedés, az alkalmazkodás. Kérdés, hogy kihez, mihez? Ismerős a kérdés: „Mondd meg, hogy mihez igazodsz és megmondja rólad a világ, hogy ki vagy.” Állandó kényszer hajt: alkalmazkodni minden áron, és lám-lám: az emberi értelem – Isten csodálatos alkotása – mindenre talál magyarázatot.

Jézus a látszatvallásosság ellen emeli fel a hangját. Mert a látszatvallásosság hasonlít a látszatemberiséghez, a látszatbecsületességhez, látszatigazsághoz, látszatszeretethez, és még sorolhatod tovább, mert mindezek elmagyarázhatóak, kimagyarázhatóak, bemagyarázhatóak. Természetes volt, hogy Jézus nem számíthatott rokonszenvre, mert szembesítette az embereket – és elsősorban a vallás vezetőit – a már nagyon jól begyakorolt mindennapi kultikus színjátékkal. Gondolj arra, amikor Pilátus elítélte: hányan állottak ki mellette? De az a vallásosság, amely Jézus ajkain megszólalt, egy új életet indított el a világban.

Március 15.-e van. Már több mint 20 éve emlékezünk erre a magasztos napra, az 1848-49-es magyar forradalom és szabadságharc kirobbanásának napjára. Tisztelegünk a márciusi ifjak előtt, lélekben meghajtjuk fejünket Kossuth, Petőfi és Bem apó előtt, amíg elhangzanak a szavak és a forradalmi énekek. És ez így jó, így szükséges, mert – ahogyan már annyiszor elhangzott: „aki a múltját elfelejti, az nem méltó a jövőre sem.”

De elég-e ez? Tegyük most fel a kérdést: képmutatás-e, ünnepi színjáték-e ez az emlékezés? Méltó-e így ünnepelni március 15.-ét? Azt az ünnepet, amely távolról sem ismerte a képmutatást, a színjátékot. A forradalom nem megjátszott forradalom volt, Kossuth, Bem, Petőfi, Gábor Áron és a többiek, a forradalomban résztvevő ezrek és tízezrek komolyan vették a harcot. A golyózápor, a szikrázó kardok, a süvítő ágyúgolyók halál-komoly valóság volt, és ők véruket valóban kiontották a csatamezőn!

Olyan sokszor elhangzott: most nem puskával és kivont karddal, nem ágyúval kell megharcolni a szabadság harcát, mert manapság nem puskával, kivont karddal és ágyúval tör rád az ellenség. De most is harcolni kell! Harcolni kell: a szülőföld képmutató szeretete ellen, megtartó értékeink iránti képmutató tisztelet ellen. És harcolni kell a legnagyobb ellenség: a kényelem, és a hitetlenség ellen. Ma szülőföldünkön ezek a legnagyobb ellenségeink. Mert magasztos szavakkal hiába beszélünk mi a múlt dicső eseményeiről, amikor nagy elődeink félelmet nem ismerve szembenéztek a szülőföldért a halállal, ha ma, mi, itt – jobbra és balra sandítva, mert más sem teszi – nem vállalunk több gyermeket.

Március 15.-ére emlékezünk, de ma holnap tucatjával ürülnek ki hajlékaink, más művelői földjeinket, erdeinket. Dúlóink, réteink és kaszálóink más kezére jutnak, mert aki volt, az kiöregedett, magára maradt, és eladta. Számold össze falvainkban a kiüresedett házakat, az eladott telkeket, és gondolkodj, legalább most: március 15.-én. Ez az ünnep érted van! Felráz! Hozzád beszél! Ne légy képmutató! Önmagad csapod be.

Azt mondd nincs anyagi lehetőséged, nincs arra garancia, hogy meg tudsz mindent adni? Akkor március 15.-én és a forradalom idején, mondd, mi volt a garancia, hogy sikeres, győzedelmes lesz a forradalom? Be kell ismerd: semmi garancia erre nem volt. De volt hit! Egy tántoríthatatlan, erős hit, amely azt súgta ott benn, a szív mélyén: férfiak, ifjak, öregek, asszonyok, lányok, meg kell tennetek! Mert szabadság nélkül nincs Élet, nincs jövő. Nincs amiért élni.

Ez a hit gyújtotta meg a Szabadság lángját. Ez a

hit készítette a nemzetet, hogy ha kell, a túlerővel szemben is a nép felkeljen és harcoljon. Ez a hit adott erőt a harchoz.

Gondolj magadra: jogos-e, hogy ünnepelj március 15-én? Van-e benned elég hit, méltó a márciusi ifjak bátor hitéhez? Van-e benned bátorság, hogy ne magyarázkodj, de vállalj gyermeket? Mert nekünk most ez a legégetőbb kérdésünk. 1848-ban is a legégetőbb kérdésért szálltak síkra. A szabadságért. Nem másodlagos és harmadlagos ügyekért. Ahogyan Jézus is a vallás legégetőbb kérdéséről: az igaz vallásosságról beszélt. Hiszed-e, hogy gyermekeid közül egy sem fog meghalni éhen? Hiszed-e, hogy életük által szebb lesz itt a föld, és örömtelibb a te életed? Hiszed-e, hogy gyermekeid élete gazdagabbá teszük a te életedet, mert több szeretetet, több erőt, több segédelmet, több örömet kapsz tőlük, mint modern lakásod gépeitől, autótól?

Lehet, hogy eddig nem gondoltál ezekre így, de

hidd el, számodra végső fokon ezek a legégetőbb kérdések. Ha szétnézel, rögtön rájössz arra, hogy te sem leszel népszerű, mint Jézus, de több lesz az igazságod, mint azoknak, akik nagyon okosan és nagyon kiszámítottan a garantált pillanatnyi jólét kerepei között, de önmagukat becsapva, arról beszélnek, hogy nekünk itt, Székelyföldön, szülőföldünkön leáldozóban van a nap, mert kiöregedtünk és elnéptelenednek falvaink. Legyen hited, és az legyen erősebb, mint az álnok kényelem. Mert a kényelem ravasz, sunyi: életedet a „csak most érzem jól magam” percében méri, és végzetesen elaltat.

Minden évben Március 15-e könyörtelenül minderről megkérdezi minket. És a választ meg is adjuk. Nem zengzetes szavakban, könnyes emlékezésben, hanem abban a megélt hitben, amely betölti házainkat, templomainkat, iskoláinkat egyre szaporodó gyermekeink nevetésével. Ez az a hit, amely egy új életet indít el a te szülőföldeden.

műhely

Feltámadás a reformációban

Dávid Ferencnél a testiek és a lelkiek különbségtétele alapján a feltámadásnak is kétféle értelmezése található, amint azt a *Rövid útmutatás* című munkájában olvashatjuk.

„Hogy pedig ezeket világosabban megérthessük szükség tudnunk, hogy mi mindannyian meghaltunk és elkárhoztunk. Sőt, pontosabban ebbe a halálba születünk az Istennek ítélete szerint, amiképpen Mózes első könyvének második részében írva van: Ha eszel a tiltott fának gyümölcséből halálunk kell meghalnod.”

Tegyük félre most az eredendő bűnnel kapcsolatos előítéleteinket és figyeljük meg Dávid Ferenc magyarázatát. Ezt írja: „Mindkét halál ugyanabból a cselekedetből származik.” Ádám tetteinek tehát – hogy evett a jó és rossz tudásának gyümölcséből – két következménye volt: a „testi” és a „lelki” halál. Hogy ez a két halál mit jelent, a következőkből derül ki:

„Ádám vétkeből van az első halál, mely a testi.” A „testi” halál jelen van ugyan mindenkinél, hiszen „természetünk szerint mindnyájan meghaltunk”, írja Dávid Ferenc, de ebből a halálból Jézus Krisztusban való hit és az ő ismerete „naponként feltámaszt”.

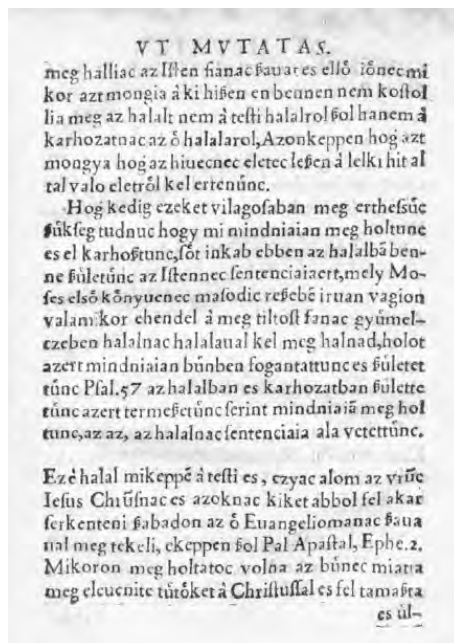
Az első halálból következik ugyanakkor a második, a „lelki” halál azok számára, akik „Krisztust” nem ismerik. Ők ez ismeret hiányában „halálban maradnak”, ezért ezt a halált „örök halálnak” nevezik.

Az idézett gondolatokban jellegzetesen összemosódik a testi és lelki értelmezés. A fentiekből az derül ki, hogy Dávid Ferenc számára a „testi” fogalomnak is lelki jelentése van. Az első, a „testi” halál ugyanis értelmezésében azt jelenti, hogy „halálos ítélet alatt vagyunk”. Ebből következik és érthető, hogy mindkét halál „csak álom az urunk Jézus Krisztus számára, és azoknak, akiket abból fel akar támasztani”. És hogy ez az álom és a belőle való feltámadás mit jelent a mondat második része jelzi: „evangeliumának szavával szólva: őket tökéletessé tenni.”

Az elmondottakból is kitűnik, hogyan fonódik össze Dávid Ferencnél a „testi” és „lelki” dimenzió, és hogyan nyer az általa „testi”-nek nevezett fizikai valóság is lelki értelmet.

Mégis: aki a feltámadásban hisz fontos, hogy a jelképet a tartalomtól el tudja különíteni, hiszen ez a folyamat *maga a feltámadás*.

Gazdag Árpád

Új Dévavára épül

*Hogy váram százszor földig omlott,
S lelkem is százszor belerengett...
... Halljátok-e: Nincs veszve semmi.
(Idő, te is korán kacagsz még!)*
*Holnapra már hordom a téglát.
S ha kell, vérem lesz a ragaszték.
S már dúdoló, míg a halódó
Hold vére a felhőkre árad,
S a levegőbe rajzolódni
Látok egy magas, büszke várat.
Mert engem semmi meg nem ingat,
A cél felé szent izgalom hajt,
S egy reggel...
Az a vár mégis állni fog majd!*

Tompa László, a székelység egyik legnagyobb költője a fent idézett verse címe alá ezt a mondatcskát írta: „Éjjelenként mondom magamnak.”

Nem tudok elképzelni embert, aki álmait, terveit, céljait ne ismételné át nem aludt, vagy félig áludt éjszakákon azért, hogy erősítse magát, jövőbe vetett hitét, bizodalmát, hogy ne adja fel azokat semmilyen körülmények között, s biztatást kapjon ne csak teremő Istenétől, hanem környezetétől, szeretteitől is, hogy közös legyen a valóra válás élménye, öröme.

Majd aztán ezekért az álmokért, tervekért, célokért áldozunk, tesszük rájuk életünk legdrágább értékeit. Reményik Sándor *Mohács* után című versében egy nehéz korszak krónikásként úgy vall, hogy életünk hasonló időszakait nem a tétlenség töltheti be:

*Éjszaka jön, százötven éves éj.
S ki éjben születik majd, mit csináljon?
Dolgozzék, imádkozzék, tűrjön, várjon,
S a sírba is reménysugárral szálljon,
Ha könnyel szózott kenyerét megette.
Mert változnak a csillagok felette.*

És, íme, a csillagok változása már valóság! Hogy ezt kívárni mennyi idő kellett és még kell, az nem foglalható bele hely és idő hiányában írásunkba. Verses bolyongásaimban megnyugtatóként, de főként biztatásként Mécs László ismert költeménye jön elő, amelyiket sokszor éjjelente mondtam én is magamban – és naponta a körülöttem élőknek – és amikor meghallgathattak már azóta is híveinknek, rendezvényeink, ünnepeink résztvevőinek.

A kirándulás elmaradt című vers százötz gyerek álmáról szól, hogy kirándulni mehetnek addig soha nem látott tájakra, majd a nagyon lázas készülődésről, amikor még fokozni lehetett a reményelt dolgok utáni vágyakozást játékokkal, fürdőzéssel és egybekel.

*Százötz gyerek így álmodott...
Így kellett volna lenni, s a dolog
elromlott: hogy megjött a virradat,*

esett... s a szép majális elmaradt.

Amikor az éggel együtt sírt százötz gyerek, lelki vezetőjük Isten szándékáról, titkos terveiről elmélkedik, hogy „Miért ríkatja meg kedvenceit?” Azzal biztatja magát is, hogy a Teremőnek vannak magasztosabb tervei, gondjai, miközben „elázik egy kirándulás, / sok öröm-sátor, ábránd, kacagás”. Soha nem feledhetők vigasztaló szavai, amelyek már nemcsak a kétségbeesett gyermekekhez szól könnytörlésül, hanem főleg a felnőttekhez újrakezdésre:

*Ne sírjatok, aprócska magyarok,
mesénkben mink is így jártunk, nagyok.
Akartunk menni szebb jövő felé
s vihar-ösvény állt lábaink elé.
Isten küldött egy véres felleget,
vérzapor hullott, sírtunk eleget,
eláztatta az öröm-sátrakat,
zokogás rázott gyávát, bátrakat.
Új, szebb tavaszba, mint a madarak,
készültünk, s a majális elmaradt.
Ki érti Isten titkos útjait?
Kedvenceit miért ríkatja itt?
Újabb kirándulásról álmodunk
s elindulunk, ha kivirul botunk.*

A csillagok állása is változik, tavaszvártán kivirul botunk. El kell már indulni hazafelé, új Déva várához hordani a téglát, s még maradt annyi verejtékünk és vérünk, hogy az legyen a „ragaszték”.

Manapság szeretjük sok mindenre használni a „történelmi” szót, jelzőt. Történelmi a változás és a lehetőségek sora az anyaországban, történelmi a ketős állampolgárság felvételének megadott lehetősége, történelmi a trianoni gyászos évforduló összetartozás napjává való magasztosulása, történelmi az elszakított területeken, vagy itt a hazában az első eskütétele, akik „visszakapták” hazájuknak Magyarországot (mert korántsem biztos, hogy a haza egy része is visszafogadta gyermekeit!), és lehetne sorolni még.

Számunkra minden fontos történés mellett a legfontosabb történelmi esemény, hogy eggyé lett a két egyházrész, újjászületett a Magyar Unitárius Egyház, és a történelmi események folyamatában jogos történelmi egyház mivoltunkat visszakapjuk.

De el nem felejtőnek említem azt is, hogy Elekes Botond főgondnok a 2011. február 28-i ünnepélyes átadás után, a Nagy Ignác utcai egyházközség tanácstermének ajtójában állva így szólt: „Gyermekek, történelmi pillanat a mai, mert itthon vagyunk, ez az épület most már örökre a miénk!”

Hány ilyen kisebb vagy nagyobb kiharcolt, keményen kiküzdött, kibőjtölt történelmi pillanat kellett ahhoz, hogy előálljon a mai valóság.

Hány álomnak kellett összehangolódnia, megvalósulnia, hány csalódásból kellett feltápaszkodjunk, mennyi sötét éjszakán kellett várjuk, hogy a felhők

mögül előbukkanjon legalább egy reményt adó csillag, majd a csillagok! Hát még várni is azoknak változását! Hányszor verte el vihar álmaink vetését, és tavaszvárásakor kellett lesni, hogy kiviruljon bujdosásunk botja, és elindulhassunk újabb kirándulásunkra, hazafelé. Mécs László találóan, ráncszabottan írja – Ady Endre *Szétszóródás* előtt című versére költött – *Szétszóródás után* című válaszversében:

... a szétszórtak csapatja
bárhogy adódik, életet akar!
Négy égi tájon szenvedés-ugarba
vetettük ömlő könnyeink vetését:
tél közepén kezdünk tavaszi dalba,
s úgy várjuk a vetésünk kikelését,
mert aratás kell: élni akarunk!
Remény-ösvényen a négy égi tájról
indulgatunk neki az új jövőnek...

Kosztolányi Dezső fogalmazta *Édes Anna* című írásában, amit a cenzúra sokáig kitörölt: „A bujdosók, mint annyiszor a történelemben, hazaérkeztek.” Egyik szép énekünk ezután már nem csak a karácsonyi beteljesülés boldogságától rezegtetheti torkunkat, hangszálainkat:

*Bujdosásunk véget ért,
Csüggedés már nem kísért,
Már hajónk a biztos révbe ért.*

Kellenek-e ezeknél nagyszerűbb történelmi pillanatok?! Tavaszok jöttekor, ünnepvárások idején annyi csodálatos biztatás hangzik mindannyiunk felé, hogy ha azoknak csak töredékét hallgatjuk meg, és próbáljuk megélni, reményteli lehet az egész esztendőnk.

Nem akarunk új Bábel tornyát építeni, hogy a hangunk, szavaink, álmaink, terveink összekavarodjanak, összezavarodjanak. Nekünk elég az új Dévavára, amely Dávid Ferenc mártíriumán át a követendő jézusi eszményképet tárja elénk költői meg-hagyásban:

*Nagy ünnep az, ha közösen
Krisztust virágoztatjuk életünk.
...mind egyszerre
rügyezzünk, s testvérek leszünk!**

Szabó Lőrinc Biztató a tavaszban c. verse üzeni:

*Töröld könnyed, gyúrd le fájdalmaidat,
te nem azért vagy, hogy odaragadj
ügyhöz, múlthoz, amely nem a tiéd,
és dac poshasszon és keserűség.
Kaptál ütleget, kaptál eleget
(légy keresztyén s mondd: érdemelteket,
s könnyűlsz tőle!)... Most ne vélt
igazad emlegesd, s ne a hibát, a zavart
(az is benned volt!): nézd a rétet, a
nagy fényt, a Feltámadást!... Tavasza
jött újra a földednek: nézd a nép
dolgozik, szépül a város és vidék:
nem árt, hogy eltűnt sok gőg, régi copf,
s jobb lesz a jó, ha te is akarod,
ha igazán...: másét és magadét,
úgy gyógyítod ama ezer sebet,*

*ha az csordítja megnyugvó szíved,
ami sosem elég, a Szeretet!*

Túrmezei Erzsébet, evangélikus diakonissza a közös ünneplést áhitozza:

*Oszlasd a ködöt, fénylő napsugár!
Vonj árvaságon át aranyhidat!
Köszöntse egymást az egész határ,
s lássa meg egyik fa a másikat!
Oszlasd a ködöt, szeretetsugár;
Mért lenne nagy magány az életünk,
ha minket Atyánk kitárt karja vár,
s egymásnak testvérei lehetünk?*

Dr. Martin Luther King, a szabadság vértanú lel-késze a következőkkel biztat: „Tedd meg az első lépést és higgy! Nem kell látnod a lépcsőt, csak tedd meg az első lépést.”

Sokszor szirénhangok elnyomnak minden más hangot életünkben, és képtelen az ember erre az első lépésre, elindulni szépségekkel kecsgető tavaszok, ünnepek felé, pedig az Isten kiárasztja lelkét minde-
nekre, megújulnak mindenek, az egész föld, és rajta az ember is.

Mécs László *Tavaszi zsoltár* című versében gyö-
nyörű megfogalmazásban arról ír, hogy

*Valaki tavaszt, változást patakozta a világra:
sziklából, földből, állatokból
hangokat, színeket, szirmokat,
változást csíhol ki Valaki.*

Csak belőled nem bír ünnepet csíholni, Ember!

Aztán figyelmezteti az Embert küldetésére, ami-
vel sokszor szembehelyezkedik:

*Mert te volnál az Isten dicsősége:
- és te vagy az Isten golgotai gyalázata, Ember!
Te volnál az Isten gyönyörűsége:
- és te vagy az Isten hétfájdalma, Ember!
Te volnál az Isten atyai szelidsége:
- és te vagy az Isten hetedizigleni haragja,
hiába állította fel a villámhárítót
a Golgotán, Ember!*

*Te volnál a teremtés koronája:
- és te vagy a teremtés csődje, Ember!
Te vagy az Isten állandó nyugtalansága,
- te vagy az Isten boldogtalansága...*

Valamikor a teremtő Isten szava is így mennydör-
gött, amikor „megbáná, hogy embert teremtett a föl-
dön”, de soha el nem fogyó atyai szeretettel mindig
vissza is fogadja a tékozló gyermeket és megbocsá-
tással új tavaszokat, ünnepeket hoz el az embernek.

Nagy és felelősségteljes tennivalók időszaka kö-
vetkezik mindannyiunk számára nemcsak a tavasz-
és ünnepvárásban, hanem ezután mindig, itthon és
otthon, otthon és itthon. A minden áldások Isten által
nekünk adott, ajándékozott nagy, történelmi lehető-
ségekkel úgy igyekezzünk élni, hogy méltó munka-
társai legyünk az Alkotónak világot, s benne
életünket formáló tervében. Mécs László előbbi ver-
se utolsó két sora ezt így tolmácsolja nekünk:

*... tavaszodj végre akarata szerint, Ember
és légy az Isten boldog békessége: Ámen.*

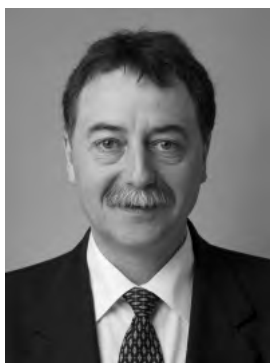
* Mécs László: *Nem jó rügyezni egyedül*

LAUDÁCIÓ

Visszaemlékezem 2005 tavaszára, a püspök- és lelkészszentelő zsinatra. A főgondnoki tisztségre Elekes Botond zsinati tagot választottuk meg. Az eskütetele előtt elmondtam, hogy a két világháború között Wass Albert személyében az Erdélyi Református Egyház az addig legfiatalabb főgondnokot választotta. Most nekünk is megadta az Isten – mondtam 6 évvel ezelőtt – hogy Elekes Botond személyében a Magyarországi Unitárius Egyház is az eddigi legfiatalabb főgondnokot tudhatja egyháza élén. Felemlítettem azt is, hogy a családban már volt egy főgondnok: dr. Elekes Domokos az Erdélyi Unitárius Egyház főgondnoka volt a második világháború előtt, és a viláégés küszöbén, amikor a történelmi változások során annyira várták és remélték – de dolgoztak is azért – hogy a Trianon által szétszakított unitárius egyház újra egy legyen. A főgondnok nagypapa már nem várta meg, mert nem volt hajlandó az egyházunkban térhódító ordas eszméket elfogadni. De ki az unoka, akit a mai zsinat kitüntet, ünnepel?

Elekes Botond 1962. január 3-án született Marosvásárhelyen. Iskoláit is ott végezte. A jelenlegi erdélyi püspök Bálint Benczédi Ferenc segédlelkészége alatt konfirmált. A hittanra és templomba járás idején bizonyára megbámulta többször a nagy tudospár, Bolyai Farkas és János, apa és fia szobrát néhány méterre az unitárius templomtól. 1985-ben végzett Kolozsváron a Babes-Bolyai Tudományegyetem Fizika Karának fizika magyar tagozatán. Ezt a végzettségét itt, az Anyaországban fizikus, fizikatanár végzettséggel honosították később. A nacionalista, elnemzetlenítő Ceausescu-diktatúra valahova román vidékre nevezte ki tanárnak, de ő nem fogadta el. Óraadásból és egyéb munkákból kereste meg kenyerét. Ahogy fogalmazott egyszer, a sok lőtás-futás miatt sokszor nem került le a cipő lábáról. Közben családot alapított, de az állami-politikai rangra emelt szellemi-lelki pusztítást nem tudta sehogy elfogadni, ezért 1989 őszén áttelepedett Magyarországra. 1990 márciusától 1996 szeptemberéig a budapesti József Attila Általános iskola, majd az Óbudai Gimnázium tanáráként dolgozott. Közben kiteljesedett családi boldogságuk is, két fiúgyermekkel áldotta meg az Isten, akiket feleségével, Jutka asszonnyal szeretetben neveltek, nevelnek. Tudásszomja és székely életrevalósága eredményeként, miszerint az idegenben egy székelynek több lábon kell megállni, 1993-95 között elvégezte az ELTE ÁJK Posztgraduális Továbbkép-

ző Intézetének keretén belül működő politológia szakot. 1996-ban és 97-ben egy Magyarországon tevékenykedő francia kereskedelmi cégnél igazgatóhelyettesi állást, 1997-ben és 98-ban a Magyarok Világszövetségében az erdélyi referensi állást töltötte be. Majd 1998. szeptember 1. és 2002. szeptember 22. közötti időszakban a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának a Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Főosztályának főosztályvezetője volt. 1999. január 1-től 2002. október 31-ig a fenti minisztérium delegáltjaként az Illyés Közalapítvány kurátora volt. Ugyanebben az időszakban a Magyar Ifjúsági Konferencia állandó meghívottjaként sokszor tartott előadást a támogatási stratégiákkal kapcsolatosan. 2000. július 1. és 2002. augusztus 31. között a Márton Áron Szakkollégium Agora Iroda Programtanácsának tagjaként a kulturális tárca képviselőjét látta el. A fenti feladatai ellátása közben folyamatosan részt vett a határon túli magyar közösségek számára meghirdetett pályázati felhívásokra beérkezett támogatási kérelmek elbírálásában. A (Gy) ISM által 2000, 2001 és 2002-ben a határon túli magyar fiataloknak meghirdetett pályázatokra beérkezett kérelmeket szakértőként véleményezte.

Szakértőként többször dolgozott a nemzeti Kulturális Alap(program), az Oktatási Minisztérium és az Apáczai Közalapítvány különböző testületeiben is. Munkája során rendszeresen találkozott a hazai közösségek képviselőinek pályázataival is. Ezeket egyrészt a tizenhárom magyarországi nemzeti és etnikai kisebbség szervezetei által benyújtott pályázatok jelentették (ifjúsági- és cigány/roma kézműves táborok, hagyományörző rendezvények, programok, stb.), másrészt az olyan kérelmek, melyekkel hazai szervezetek határon túli magyar fiatalokkal közösen megvalósítandó programokra pályáztak (ifjúsági tábor, nyári szabadegyetem, stb.). 2001. augusztus 20-án a nemzeti kulturális örökség minisztere „köztisztviselőként végzett kiemelkedő munkáját” Miniszteri elismerés díjjal jutalmazta. A 2002-es kormányváltás sem változtatott nagyot a fenti területeken végzett munkája vonatkozásában. 2002. októberétől minisztériumi főtanácsosként a határon túli magyar hivatásos színházi intézmények, továbbá 2005-től a határon túli magyar filmes ügyek, illetve 2006-tól a határon túli magyar néptánc-együttesek és zenei programok, valamint 2007-től a határon túli magyar közművelődési ügyek szakmai referenseként dolgozott a Nemzeti

Kulturális Örökség Minisztériuma Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Főosztályán (2006. júliusától az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közművelődési Főosztályán). Ennek a hatalmas erőt kérő munkának a mozgató rugóját Kovács Levente így fogalmazta meg, amikor Elekes Botond megkapta a Szentgyörgyi István-díjat 2004. decemberében, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egylettől „a minőségteremtő erdélyi magyar színjátszás támogatásában vállalt szerepéért: „... a múlt babonázta meg Elekes Botondot a kultúra ígézetével, s talán ez az ígézet rendezte életét abba a megnyugtató mederbe, amely az összetartozás legfontosabb tárolója, az anyanyelvi kultúra és művészet éltetése, gyarapítása felé vezetett. Ez a biztos iránytű ad értelmet egy olyan életnek, melyben a szolgálat a legnemesebb értelmét nyeri el a napi feladatok látszólagosan bürokratikus útvesztőiben... Nem túlzás azt állítani, hogy kissé ő tanította pályázni, korszerű finanszírozási lehetőségekben gondolkodni a kultúra és művészet gyakran elábrándozó képviselőit, oroszlátnrésze van abban, hogy értéket teremtő művészek nem csak az anyaországban érdemelhetek ki rangos kitüntetések. Főosztályvezetőként, szakreferensként alapítványok és más testületek munkatársaként az egyik legnagyobb ismerője lett mindannak, ami a Kárpát-medencei magyar kultúrában született, születik, forrong, újat hoz, avagy megtorpanással bajlódik.”

Elmondása szerint, nem a címekért, elismerésekért szokott dolgozni, de az előbbieket mellett még kapott belőlük. 2005. július 1-jén a közigazgatási államtitkár „szakmai tanácsadó” cím adományozásával ismerte el a minisztériumban végzett munkáját. Kisebbségi „kihagyás” után 2009. március 15-én az Oktatási és Kulturális Minisztérium Államtitkára „Államtitkári elismerés” díjjal jutalmazta. Szerényen említi egy önéletrészletében, hogy munkája mellett 1999-ben megszerezte a közigazgatási alap- és szakvizsgát, 2004. januárjában pedig a teljes ECDL jogosítványt. Ezek mellett románból felsőfokú nyelvvizsgát tett, illetve megtanult angolul középfokon, franciául alacsonyabb fokon beszélni.

Közben nem feledkezett meg unitárius egyházáért is tenni, dolgozni. Fenti beosztásaiban erdélyi unitárius gyülekezeteket is támogatásokhoz juttatott pályázatokkal. 2005-ben a Magyarországi Unitárius Egyház Zsinata főgondnokká választotta 6 évre, amit most megnyújtott újabb másfél évvel. Többben úgy fogalmazták meg ezt az időszakot, mint az anyaországi unitárius egyház legtermékenyebb, legeredményesebb időszakát az utóbbi fél-évszázadban. Az anyagi lehetőségeinket messze túlszárnyalva, pályázatokkal, informális csatornákon, baráti összeköttetéseken keresztül, de mindig törvényesen olyan támogatásokhoz jutottunk a segítségével, amivel megújulhatott Kocsord, Debrecen és Hódmezővásárhely temploma, lelkészi

lakása. A többi gyülekezet is milliós nagyságrendű javításokat végezhetett.

Ezek mellett, a betonostég-cserepes megújulások mellett sok gyülekezetben a gyakori rendezvények, programok szervezése folytán megélni látszott az egyházi élet. Sokrétű elfoglaltsága mellett Elekes Botond szívügyének tekintette a Nagy Ignác utca, 2-4. szám alatti ingatlan 49%-nak sorsát, amelynek visszaadási folyamata 2000 óta megtorpan, elakadt valahol. Fáradozásának gyümölcse 2009. november végére beérett, a szóban forgó ingatlanrész már telekkönyvileg is az egyház tulajdonában van.

Ugyancsak 2009 őszelőjén Kolozsváron elindítottuk az egyházaink egyesítésének folyamatát, hogy vége legyen a trianoni szétszakítottságnak, valamint sok idegenkedésnek, vitának, szembenállásoknak. Ennek is beért a gyümölcse, mert ma, 2011. február 26-án a zsinat szentesítette a Magyar Unitárius Egyház megszületését a kolozsváriakkal az elmúlt év őszén megkötött Egyezmény alapján. Mind az ingatlan visszaszerzése, mind pedig az egyesítés létrehozása kemény, hosszadalmas küzdelmet kért. Ebben a küzdelemben Elekes Botond főgondnok magasan vitte a zászlót, sok esetben egyedül, főként az ingatlan ügyében, amelyikben most már teljes egészében otthon vagyunk. De, ha a jó Isten is úgy akarja, a főgondnok születésének 50. évében a közös Zsinat is ünnepelheti az egységes, egyetlen kárpát-medencei Magyar Unitárius Egyházat.

A 2010-es kormányváltás óta a Nemzeti Erőforrás Minisztériumában Szócs Géza államtitkár kabinetfőnökeként folytatja eddigi lelkesedéssel munkáját. Amíg egy újabb elismerést kapna ismét a világiaktól, a Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége kezdeményezésére, az Egyházi Képviselő Tanács indítványára felteszem a kérdést a Főtisztelendő Zsinatnak: Elfogadja-e az indítványt, mely szerint Elekes Botond főgondnoknak az egyház érdekében végzett odaadó, lelkiismeretes munkájáért – főként az ingatlan visszaszerzésben és az egyesítésben kifejtett fáradozása elismeréseként – egyházunk legmagasabb kitüntetésében, a Szervét Mihály Díjban részesítsük?

Tisztelt Elekes Botond Főgondnok Úr! A Zsinat 1 tartózkodás mellett (ez az Öné), 38 igen szavazattal elfogadta az indítványt. Megkérem, hogy az Elnökség tagjaitól, Balázs Lászlótól, dr. Barabássy Sándortól és Kászoni Józseftől vegye át az elismerést. Azzal fejezem be, hogy „Akik jól szolgálnak, szép tisztességet szereznek magoknak!” A Zsinat nevében is, Isten éltesse Szeretteivel együtt, és adjon kitartást, hűséget továbbra is szolgálni ezt a közösséget, amely most már eggyé vált itt a Kárpát-medencében.

Balázs László

Walking in Others' shoes

Stories from the Early Years of the Partner Church Movement

4.

Bárhová mész, teljes szívvel menj!

(folytatás)

Tizenhat órával a budapesti indulás után a még mindig túlszűfolt vonat befutott Segesvárra. Mélyen kihajoltam az ablakon, és minden férfiarcot alaposan megnéztem Kászoni Józsefet keresve – mintha egy erdélyi unitárius lelkészt fel lehetett volna ismeri egyszerűen a kinézetéről. Láttam egy idősebb férfit, amint éppen kiad az ablakon egy ipari csomagolású dobozt egy mosolygó nőnek. És láss csodát! A hölgy egy éppen olyan piros gyerekkocsit használt a TV hazaszállítására, mint amilyenre kislánykoromból emlékeztem. Az állomástól átellenben, az utca másik oldalán, állt egy erős fából készült szekér, amelyre valamilyen módon feltettek egy személyautót. Éppen egy olyan világba készültem átlépni, ahol gyermekocsi használnak televízió szállítására ha nincsen autó, és szekeret a személygépkocsi szállítására, ha nincsen autómentő.

Egy kopaszodó férfi keményített, rövidujjú ingben, sétált végig a vonaton, és minden kocsit jól megvizsgált. Nyakkendő helyett egy „Nemzetközi Egyesület a Vallásszabadságért” kitűzött viselt, melyen rajta volt a lángoló kehely. (Néha azért mégiscsak fel lehet ismerni kinézetéből egy unitáriust.) Hát persze, hogy Kászoni József volt Homoródszentmártonból, 60 kilométernyire tovább az úton. Robin és én teljesen megkönnyebbültünk, hogy sikerült megérkeznünk erre a nagyon fontos találkozóra. Nem állított meg, még csak nem is késleltetett minket sem a földrengés, sem az utazók hatalmas tömege, sem a jegyhiány – kizárólag az idegenek kedvességének köszönhetően.

Őszinte hálával a szívünkben vettünk búcsút fiatal zarándok megmentőinktől, és leléptem a peronra: negyvenöt évesen, kényelmes, utazásra való öltözkében, és erős, gyaloglásra való cipőben. Levágattam a hajamat, felkészülve a vidéki tartózkodásra, ahol nem mindig van víz. Egy unitárius gyülekezet produktuma voltam. Kelet-Tennessee-ben, az Appalache hegyekben nőttem fel (hegyek, melyek meglepően hasonlítanak az erdélyi Kárpátokhoz), olyan gyülekezetben mely inkább volt tudományos és humanista, mint „spirituális”. Elkötelezett baloldallivá váltam azok alatt az évek alatt, amikor a civiljogi mozgalomban vettem részt, meg a nők mozgalmában, illetve oktatási reform kampányokban. A legnagyobb

elégedettséggel az töltött el, amikor olyan szociális szervezetekkel és egyházközségekkel dolgozhattam együtt, melyek tettek a jobb életért, a jobb iskoláért, és a következő generációk egyházaiért. Mindig is volt bennem kalandvágy, de eddig még sohasem vitt ilyen messzire otthonról. Azon gondolkodtam, vajon ez az erdélyi lelkész hogyan határozza meg önmagát, és hogyan fogja értelmezni azt, hogy „kalandvágyó”, „elkötelezett baloldali”, „szociális aktivista”, „civil jogok”, és „nők mozgalma”, hiszen amire itt szükség volt, annyira különbözött attól, amit az én világomban kellett tenni.

Utazásunk utolsó szakasza előtt, mielőtt Homoródszentmártonba indultunk volna autóval, még beugrottunk Segesváron az unitárius paplakba – ahogyan majd naponta többször is tettük minden alkalommal, amikor átmentünk egy-egy falun, vagy városon, ahol unitárius templom volt. Piros gyerekkocsi állt a ház előtt, a bejárat ajtó mellett. Nagy Ferenc, a segesvári unitárius pap, – aki tényleg a mi vonatunkkal utazott Kolozsvárról – rámutatott a benne lévő új tévékészülékre és ragyogva mondta:

– Itt az új ablakunk nyugat felé.

Ferenc nagyon szépen beszélt angolul, amit egyéves ott tartózkodása alatt tanult Manchesterben, az ottani főiskolán (Unitárius Szeminárium). Elmondta, hogy az elmúlt ötven év alatt csak ő maga (1973-ban), és Rezi Elek (1985-86-ban) voltak azok, akiket kiengedtek külföldre tanulni ösztöndíjjal (mint Sharpe magyar tanuló). Azon a reggelen még senki sem gondolta volna, hogy négy hónappal később, – részben az angol nyelv iránti érdeklődésének és nyelvtanulási képességeinek köszönhetően – majd felszáll Segesváron a vonatra és Anglia felé veszi útját, mint a következő magyar diák.

Ferenc és felesége, Piroksa behívtak a paplakba egy teára és süteményre. Elmondták, hogy a 7, 8 erősségű földrengés, amelyről olvastunk, olyan mélyen történt a föld felszíne alatt, hogy szinte semmi kárt nem okozott. – Homoródszentmártonban leesett néhány kő a régi, templomkörüli falról, de ennyi volt az egész, – mondta József.

Végül megtudtuk azt is, hogy miért volt olyan szűfolt a vonat. Ferenc elmagyarázta, hogy több év-tized után az első szabad választások Romániában

három nappal az előtt voltak, hogy Robin és én elindultunk Kaliforniából. Közvetlenül a választások előtt – és először a hetvenes évek óta – a határokat megnyitották Magyarország és Románia között, és minden magyar állampolgár beutazhatott, ha volt útlevele. Pünkösöd négy napos ünnep volt, és úgy tűnt, hogy minden magyarországi, akinek csak rokona élt Romániában megpróbálta bepótolni az oly régen áhított és tiltott látogatást.

Ez a hirtelen jött „ellenőrizetlen” utazási lehetőség Ion Iliescu szembetűnő fogása volt arra, hogy május 20-án megszerezze a magyar kisebbség legalább egy részének szavazatait. Miután megnyerték a választásokat, „a Front”, ahogyan a Nemzeti Megmentési Frontot röviden nevezték, figyelemre méltó összeget ígért minden új alapítású pártnak. A külföldi újságírók dicsérték az ötletet, mint „valódi demokratikus” intézkedést, ám ez csak egy másik választási taktika volt, nehogy az ellenzék többséget nyerhessen a választásokon a NMF-al szemben.

Szociális és politikai zavargások idején általában az országból kifelé menő vonatok szoktak tele lenni – menekültekkel. De a román állampolgárok közül viszonylag kevesen rendelkeztek útlevelemmel, és a szükséges anyagi háttérrel ahhoz, hogy kihasználják a megnyílt határok előnyét, és kiutazzanak az országból. E helyett a világ minden részéről özönlöttek az emberek Romániába, ebbe az elfelejtett, világtól elzárt országba.

– Ha azt hiszed, hogy a vonatokat tömve volt, gyere vissza és nézd meg a szombat reggel érkező szerelvényt: tele lesz emberekkel, akik éppen befejezték munka-hetüket. – mondta Piroska (Ferenc fordításában). – Unokák fognak érkezni, akik most látják majd először nagyszüleiket. Olyanok, akiknek földjeik vannak itt, de 1947 óta, vagy még korábbi időkből, Trianon óta, száműzetésben éltek.

Rájöttem, ezek voltak azok a drámai történetek, amelyeket nem hallhattam, mert nem a zsúfolt folyosón utaztam.

Nagy Ferenc elvitt minket – Józsefet, Robint és engem – egy sétára, mely a segesvári templomtól indult, a „Kicsi templomtól”, melyet azért hívnak így, mert valóban meglehetősen kicsike. Ferencnek minden vasárnap három istentiszteletet kellett tartania, hogy mindenki bejuthasson, aki templomba akar menni. A templom közel állt a folyóhoz, és falán most is meglátszott a néhány évvel ezelőtti borzalmas árvíz szintjének magassága.

A templomtól végigsétáltunk a festői szépségű, történelmi Segesvár szász kőépítményei között. Ferenc történetei nyomán a történelem életre kelt. Szíven ütött az épületek kietlensége – és az emberek reményteltsége. Amint sétánk befejeződött az volt az érzé-

sem, hogy Nagy Ferenc nem nagyon akarta, hogy látogatásunk véget érjen, mert az még a televíziónál is többet jelentett, nem is ablak, hanem már ajtó volt számára, mely a Nyugat felé nyílt.

Városnézésünk utolsó állomásaként Nagy Ferenc egy érdekes saroképületre mutatott.

– Azt beszélük, hogy Vlad Tepes esetleg ebben a villában született, – mondta. – Vlad az a román despota volt, aki... – itt megállt, és várakozóan rámnézett, de ezúttal tudtam, hogy hallgatnom kell. – Meglepsz, – mondta. – Az amerikaiak mind nagyon lelkesek, amikor Drakuláról hallanak.

Be kellett valljam:

– Gellérd Judit elmondta nekem mit gondolnak az erdélyiek Drakula mítoszáról és hogy mi volt Vlad valójában, és én teljesen egyetértek veletek.

Mindenki szélesen mosolygott, amikor Ferenc is, meg József is rájöttek, hogy osztom undorukat és kiábrándultságukat abban, hogy gyönyörű tájaik, ősi falakkal körülvett városaik, melyek fontos történelmi szerepet játszanak az európai keresztutakban, az

Észak-amerikaiak számára csak Drakula, a képzeletbeli szörnyeteg, meg Vlad Tepes vérehes diktátor kapcsán kapnak fontosságot. Ám amit a következő pillanatban Ferenc mondott, attól teljesen ledöbbsentem:

– Ceausescu tovább fogja kísérteni Romániát, mint Drakula. Ha az Észak-amerikaiakat ennyire megdöbbsenti Drakula, vajon mennyi ideig fog reflex-szerűen eszükbe jutni Ceausescu, amikor Romániáról hallanak?

Bár tudtam, hogy felkelés és erőszak általi kormánycsere volt Romániában, valódi jelentőségét, és hatását valójában nem értettem. A hatvanas években, amikor megtudtam, hogy Sztálin rendszeresen bebörtönözte és legyilkoltatta politikai ellenfeleit, kiábrándultam a kommunizmusból; ám még ez sem tudott felkészíteni arra, amit a Ceausescu féle kommunizmus éveiről kellett megtudnom. A nyugati média „forradalomnak” nevezte az 1989-es megmozdulást, ám Romániában az emberek hamarosan – nem kevés szarkazmussal – csak úgy kezdték el emlegetni, mint „a mi úgynevezett forradalmunk”. Robin és én annyit tudtunk, hogy Kelet-Európa zavargásokkal van tele, ideértve a magyarországi és kelet-németországi kormányváltást, ahol a kommunizmust még meg nem határozott alternatíva váltotta fel. Annak köszönhetően, hogy néztük a CNN hírcsatornát előző ősszel, meg a karácsonyi időszakban, tudatában voltunk, hogy Románia kivételével itt békés forradalmak voltak. Románia volt az egyedüli állam Kelet-Európában, ahol a tüntető tömegbe lőttek, és Ceausescu volt az egyedüli államfő, akit – feleségével együtt – kivégeztek. („Lelőtték, mint a veszett kutyákat” – ahogyan egyik erdélyi lelkész jellemezte az eseményt.)

Egy dolog média-jelentéseket látni egy megmozdulásról, és más azokkal az emberekkel beszélgetni, akiknek az életét ez a megmozdulás örökre megváltoztatta. Más mellettük megtapasztalni olyan idöket, amikor álmok, melyekről már réges-régen lemondtak, újra életre kelnek. Biztos, hogy minden erdélyi szíve mélyén félelmetes és reményteljes érzelmek váltakoztak: tényleg lehetséges egy ilyen elnyomó kormányt megdönteni? Milyen lesz az életünk nélküle? Hogyan lehet megtanulni félelem, és ügyeskedés meg kibúvók nélkül élni?

Én úgy utaztam Erdélybe, hogy a változások egyetlen apró mozzanatára koncentráltam: annak lehetőségére, hogy az Észak-amerikai unitárius univerzalisták és az erdélyi unitáriusok között kapcsolatot teremtsünk. Amikor Robin meg én leszálltunk Segesváron a vonatról nem gondoltuk, hogy éppen azoknak a hatalmas változásoknak a kellős közepébe ugrunk fejest, amelyeket a velünk kapcsolat-

ba kerülő minden egyes személy csak éppen hogy megtapasztalt. De gyorsan felráztuk magunkat, felvettük „a kezdő hozzáállását”, és szem előtt tartottuk Judit figyelmeztetését, hogy a váratlanra készüljünk fel.

Azon a délutánon élveztük mindazt az energiát, örömet, és reményt, ami Homoródszentmártonban várt ránk. Bennem a sok melegség és vendégszeretet, amit a vonaton megismert zarándok-csoporttól, Józseftől, Ferenctől, meg Piroskától kaptunk mindjárt az első napon, inkább felkeltette az érdeklődést mintsem meghatott volna az a világ, ahol a váratlan állandó jelenség volt. Türelmetlen voltam, hogy minél hamarabb beléphessek ennek a forradalmi időszaknak a kellős közepébe, mely annyira hasonlított ahhoz az eufórikus, felszabadító érzéshez, mely végighömpölygött Európán a francia forradalom idején, melyről Wordsworth írta: „Azon a hajnalon már az is áldás volt, hogy megélhette az ember.”

(Folytatjuk)

G. Peter Fleck

Csak jöjjetek!

„Most azért megmarad a hit, remény és szeretet...”

1 Korintus 13,13

A huszonnyolc vallásos elmélkedést az író három téma: hit, remény és szeretet köré csoportosította. G. Peter Fleck saját életének Isten-élményeiből meríti a történeteket és példákat. Amszterdamban született, gazdag zsidó családban. Fiatal házasként, feleségével együtt a holokauszt elől Spanyolországba, majd az Egyesült Államok-

ba menekül. A banki szférában dolgozott, rendszerint vezetőként, és innen is vonul nyugdíjba. Nyugdíjazása után unitárius teológiai tanulmányokat folytatott, de előrehaladott kora miatt nem vállal gyülekezeti szolgálatot, így az amerikai unitárius-univerzalista egyház egyik vándorprédikátora lesz.

Az esszék életének fontosabb eseményeit híven tükrözik, és visszatekintve nem keseredik el, hogy miért nem egy másik utat választott, hanem utólag elfogadja élménydús életét úgy, ahogyan megélte azt. Ezért könnyen tudunk azonosulni a szerzővel.

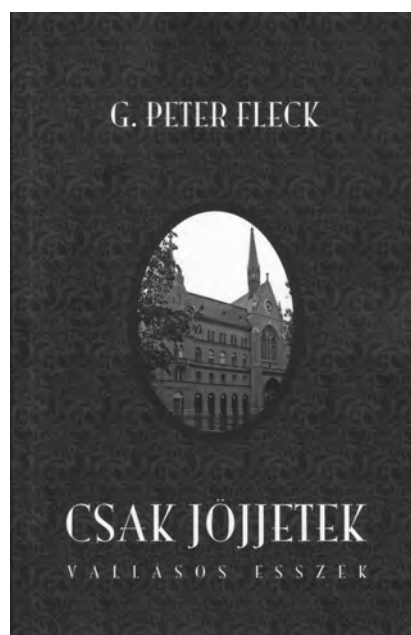
Valószínű, hogy soha nem keszrelkedett ki. Nagyon sok bibliai verset idéz az Újszövetségből – mint például a Jézus Hegyi beszédében találhatóakat – és igyekszik mondanivalóját ezekkel az örök érvényű evangéliumi útmutatásokkal alátámasztani és megerősíteni, vagy éppenséggel a bibliai tanítások élethű beteljesedését véli felfedezni saját életének egy-egy eseményében, történésében.

Az elmélkedésekből tudomást szerezhetünk az író gyermekkoráról, ifjúságáról, felnőttkoráról, a túlélésről, a nehézségekről, a megpróbáltatásokról öregkorának egy-egy eseményéről és élettapasztalatáról, amelyek mindig előbbre lendítették életének kerekét. Írásaiban jól nyomon követhető a hit, a reménység és a szeretet megtartó ereje.

Egy ember élete nem tűnhet el nyomtalanul. G. Peter Fleck nemcsak életével, hanem vallásos esszéivel is nyomot hagyott maga után. Így teljesedett be Pál apostol ígérete: G. Peter Fleck elmélkedéseiben is megmaradt az apostol hite, reménye és szeretete.

Köszönet illeti a magyar nyelvre átültetett gazdag szókincsű angol szöveg fordítóját, Kászoni József lelkészt, hiszen egy rendkívüli embert és az ő gondolat- és érzélemvilágát ismerteti meg velünk, az olvasókkal.

Léta Sándor

Palást és múzsa

Pálffy Tamás Szabolcs marosszentgyörgyi-szászrégeni lelkésszel beszélget
Balázs László, az Unitárius Élet megbízott szerkesztője.

B. L.: Eddig csak azt tudtam, hogy lelkészi munkád mellett egyetemre is jársz. De most már tudom, hogy valami mással is „foglalkozol”, amiért elismerést is kaptál mostanában.

P. T. Sz.: A Kortárs hangon címmel meghirdetett regionális nemzetközi irodalmi pályázaton a marosvásárhelyi Sapientia-EMTE (Erdélyi Magyar Tudományegyetem) kilenc diákja közül egyetlenként kaptam díjat és egy díszoklevelet (Hauser Zoltán, az Eszterházy Károly Főiskola rektora és Patkó Gyula, a Miskolci Egyetem rektora kézjegyével és az említett egyetemek szárazpecsétjével ellátva).

B. L.: Mondj valami bővebbet is erről az „unitárius” jelenlétről. Szász Ferenc brassói lelkész irodalmi munkássága mindannyiunk előtt ismert, tudom, hogy Sándor Szilárd, jobbagyfalvi-nyárádszeredai lelkész is versel (kaptam én is tőle egyet-kettőt), valószínű, hogy sok más lelkészársunkat is megihletti időnként a múzsa. Honnan hová jutottál?

P. T. Sz.: E nemzetközi egyetemi irodalmi pályázatra 7 egyetemről érkezett 53 pályázó közül beküldött műveim (két vers) alapján a zsűri értékelése alapján különdíjban részesültem. E díj pénz- és könyvjutalmat jelent, továbbá részvételi lehetőséget az idén, június 19-26. között Balatonszemesen sorra kerülő Múzsa-Táborban (nyári írásművészeti műhelytábor pályakezdő íróknak, költőknek). A díjat személyesen vettem át április 9-én este Budapesten, a Hősök terén található Múcsarnokban Jónás Zoltán kulturális programigazgatótól, Turczy István József Attila-díjas költő, író (műfordító, szerkesztő, művelődésszervező, irodalomtudós) jelenlétében.

B. L.: Az Unitárius Élet olvasói nem ismernek nagyon téged sem, minthogy a szétszakítottságban kevés volt a szorosabb kapcsolat az erdélyi testvéreinkkel, szolgatársainkkal. Mondanál valamit magadról, gyökereidről, szolgálataitokról? Hogyan jutottál el a versírásig, mikor vetted észre, hogy verselőkéntis van dolga Istennek veled?

P. T. Sz.: Unitárius lelkészként szolgállok 2002. szeptember 1-től Marosszentgyörgyön és Szászrégenben (másfél évig Nagyernyében is), Felső-Maros

mentén szórványterületen is lelkigondozok. Nős vagyok, feleségem, Pálffy Anna-Mária Iklandon és Nagyernyében szolgál unitárius lelkészként. Értelmi-ségi, egyetemi végzettségű, unitárius vallású tanár szülők gyermekeként már Székelykeresztúron az Orbán Balázs Unitárius Gimnázium (ma Berde Mózes) „unitárius osztályos” (az úgynevezett T osztályok – teósoknak hívtak minket az állami osztályokban ta-

nító tanárok) diákjaként „verseltem” 1995-1996-ban, 16-17 évesen, ezek közül néhány a középiskolai Oázis diáklapban jelent meg.

1996 tavaszán Magyarországra, Dunakeszire küldött verseim elvesztek, így a középiskolai diákok költészeti antológiájában nem láttak nyomdafestéket magyar nyelv és irodalom tanárnőm által közlésre javasolt verseim. Meg kell említenem, hogy a Székelykeresztúri Petőfi Sándor Általános Iskolában és az Orbán Balázs Unitárius Gimnáziumban hét éven át volt magyar nyelv- és irodalom tanárom

(három évig osztályfőnököm) Czire Irma tanárnő, aki dr. Czire Szabolcs Kolozsváron oktató unitárius teológiai tanár édesanyja.

1997 szeptemberétől Kolozsvárra kerülve (Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Fakultása) alábbhagytam a versírással. A Székelykeresztúri Petőfi Sándor Általános Iskola jubileumi évkönyvébe tanáram kérésére 1999 augusztusában írtam és küldtem verset, amely meg is jelent nyomtatásban Emlékvaló címmel. Az előbb említett pályázatra e verset is elküldtem.

2010 adventjén kezdtem szonetteket írni, a pályázatra elküldött második verset, a Kis-Küküllő menti Désfalván írtam *Emberpárról ének* címmel. A pályázatra beérkezett irodalmi alkotásokból *Kortárs hangon '11* címmel kötet jelent meg, mely az Egri-Miskolci Hallgatói Kötetek sorozat része. E kötetben olvasható az említett pályázatra beküldött és

a zsűri által különdíjjal jutalmazott két versem is.

B. L.: Hogyan zajlott ez a pályázat, nehéz ellenfelekkel szemben kellett faragni az üzenethordozó rímeket?

P. T. Sz.: A Kortárs hangon nemzetközi irodalmi

emberpárról ének

*szeptember vizsgaláz Kolozsváron
falom Bibliám, Kátém felzabálom
neked alap és nekem felvételi
hetek múltán már a közös reggeli
illatában arcod arcom a kezdet
október téje nincs a szerelemnek
találkozásunk mind a kettő várja
sok tanulásban elhagyta a párja
november Déván várbörtön cellában
gyertyalángok hűs püspök aulában
szememnek szíve szőke seniorita
december hó kollokvium vita
kettőnk közös ügye érzem több remény
Istenünknek tetsző remek képregény*

pályázat meghirdetői: az egri Eszterházy Károly Főiskola és a Miskolci Egyetem; az Északkelet Magyarországi Regionális Versmondó Egyesület és az EKF Hébé Juventus Egyesület. A pályázati témák nem voltak kötöttek. Pályázni két művel lehetett: vers vagy próza, egyenként max. 2 gépelt oldal terjedelemben, szabadon választott témában. A meghirdetés köre: Eger, Miskolc, Sárospatak, Nyíregyháza, Komárom, Nyitra, Nagyvárad, Kolozsvár, Marosvásárhely és Csíkszereda felsőfokú intézményei.

B. L.: Egy nagyon ügyefogyott kérdésem következne: mennyi az eddigi termés és hogyan tovább? A két világháború között Unitárius Irodalmi Társaság alakult Erdélyben, hiszen tele volt egyházunk klérusa és világi tagsága remek verselőkkel, irodalmárokkal. Nagy élmény olvasni ma is időtálló üzeneteket tartalmazó műveiket. Jó lenne, ha valami ilyen születne, hiszen a mai unitáriusok közt is van sok egyházi és világi irodalmár.

P. T. Sz.: Szeretnék idén júniusban eljutni a balatonszemesi Múzsa-Táborba. Folytatnám a versírást, érzem az írói vénát, szonett és haiku versformákban/műfajban alkotnék. Tizenhárom-tizennégy évesen magyar nyelv- és irodalom tantárgyversenyen székelykeresztúri diákként Hargita megyei első helyezettként vettem részt az Aradon 1993-ban lezajlott országos döntőn, ahonnan Dicséret minősítést hoztam általános iskolámnak, 1994-ben pedig Budapesten nyertem 2. helyezést Balassi Bálint évfordulós irodalmi pályázaton. Kolozsváron unitárius teológiai hallgatóként A Láng 2. szerkesztői nemzedéke tagja voltam, olvasó-szerkesztettem és korrektúráztam, egyháztörténeti eseménynaptár rovatot társszerkesztettem, anekdota rovatot indítottam. A Lángban, a Quo Vadisban, az Unitárius Közlönyben, az Unitárius Kalendáriumban, a Keresztény Magvetőben és az Unitárius Szószékben megjelent különböző jellegű írásaim (prédikációk, imák, beszámolók, híradások, interjúk, versek, humor, anekdota rovat) száma megközelíti a százat.

B. L.: Egyházközségeink kapcsolata elmélyítése során tisztáztuk, hogy földiek vagyunk, a Homoródmenté dobott bele a világba minden gyönyörűségével és nyomorúságával. Nagyapád, Pálffy Ákos ének-költő is volt, drága Édesapám egyik legkedveltebb dallama az énekeskönyvünk 77-es számú szerzeménye volt (Lókod kántora volt 42 éven keresztül, majd harangozók is voltunk vagy 35 évig és gondnok is

volt vagy 20 évig). Régi naptárakban sok humoros történetét olvastam nagyapádnak, nagy élvezettel. Édesapáddal, a tanáremberrel is ismertük egymást, néha találkoztunk. E találkozókból egyet-kettőt meg is „örökítették” Ceausescu pribékjei. Dossziém „alkotásai” között van egy jelentés, ami arról számol be, hogy a kivándorlásunk előtt, 1986-ban, Lókodba hazaköltözésünk után Homoródszentmártonban „gyanús” helybéli és szentpáli tanárokkal szoktam találkozni. Geréd Gabi (költő) iskolatársam és édesapád volt a jelentőnek a „gyanús”. Volt, ahonnan megörököld a rímek „furcsa játékát”, az üzenő toll forgatását, a becsületes, gerinces helytállást, a másokért való önzetlen fáradozást, igaz szolgálatot. Így van ez?

P. T. Sz.: A Műcsarnokban április 9-én átvett különdíjat szerető Édesanyám, néhai Pálffy (Palla) Erzsébet székelykeresztúri orosz-román nyelvész tanárnő emlékének ajánlom, aki irodalmi alkotó munkára, versírásra is biztatott. Köszönöm hitvestársamnak, Pálffy (Szilágyi) Anna-Mária unitárius lelkésznőnek (désfalvi származású), múzsámnak az írói tevékenységhez feltételeket biztosító önzetlen segítségét. Mellettük más unitárius elődeim, akik hűséges, példás egyházzolgálat, közéleti és irodalmi alkotó munkája engem is alkotó, teremtő munkára kötelez:

1. Néhai Pálffy Ákos apai nagyapám, unitárius kántortanító, felekezeti iskolaigazgató, egyházi zenészerző, közíró, népművelő,

aki 1883. július 22-én született a Nyikó-mentén, Tarcsafalván székely nemesi család sarjaként;

2. Néhai Kőváry Jakab unitárius lelkész, teológiai magántanár, peregrinus, aki 1904-ben született Kolozsváron;

3. Pálffy János 1848-as forradalmár, politikus, író, akit Udvarhelyszék követeként a magyar országgyűlés első alelnökévé választottak (1804-ben született Tarcsafalván).

B. L.: Valóban tekintélyes e névsor. Majd lesz alkalmunk még beszélgetni, hiszen most már a Magyar Unitárius Egyház kebelén belül is testvérgyülekezeti kapcsolat van közöttünk. Szeretettel várunk tieiddel a július 3-i alföldi „unitárius búcsúra”, Füzesgyarmatra, ahol ti lesztek az ünnepi szónokok, amikor a toronyépítés 100. évfordulóján emléktáblát avatunk templomunkban. De addig is adjon az Isten ihletet, és ne bújj el a múzsa csókja elől!

emlékvallató

*oskolámról az irka van eszemben
betűvetés és szóarató
belélegzett krétapor felhőkben
nebulók közt címszavazás*

*egyre később kapcsolatok
gyermekdalos siráncok
vegyszeriző pancsolások
eljövendő vigadozás*

*olajlámpás ódon esték
két karunkat majd lenyesték
álnok módon hogy meglesték
túrta volna nyomdafesték*

*elfecsegnék-e a falak
eltörött sok régi kacat
elhallgatnák-e a kövek
igazmondás nem becsület*

*eme elme terhes lenne
újjászülész ha hagyunk agyunk
míg madarak és fák vagyunk*

*éber kölyök szenderül
tud már ülni vesztegül
visszapalló keskenyül*

*visszaemlék visszaemlék
egyed szólnál visszamennék
nem egy kezem tűzbe tenném*

ÍGY ÉLÜNK ÉS DOLGOZUNK FÜZESGYARMATON, VALAMINT A GYULA ÉS KÖRNYÉKE SZÓRVÁNYGYÜLEKEZETBEN...

Még most is beszélnek a nagyszerűre sikeredett március 15-i ökumenikus istentiszteletről, megemlékezésről. Az ünnepség alatt is lehetett érezni, hogy megváltozott a világ itt a Viharsarokban, Füzesgyarmaton is, ahol 20 év után jobboldali vezetése van a városkánkknak. Reméljük, hogy egyházaink működésében és együttműködésében is tetten érhető lesz ez a „megkönnyebbülés”, bár a néhai MSzP-s polgármester is mindent megpróbált tenni az egyházakért, de sokszor saját vezetőitársai akadályozták ebben.

Március 16-án Kolozsvárra indultunk Kászoni Józseffel és Gazdag Árpáddal, hogy részt vegyünk a Magyar Unitárius Egyház új Alaptörvénye előkészítésének második ülésén. A másnapi megfeszített munka már eredményeket is hozott, amit folytatunk május első hetének végén. 17-én este igyekeztünk hazáig, mert másnap temetési szertartásunk volt.

Március 18-án Darvason elbúcsúztattuk és utolsó útjára kísértük id. Haraszi Lászlóné született Sípós Mária, 86 évet élt testvérünket. Nehéz sorsban nőtt fel, majd nehéz körülmények, de szorgalmas munkával nevelték fel négy gyermeküket, két fiút és két lányt. Kitanították, útjukra bocsátották és várták a szép család visszajárását. Egyik fiát felnőtt korában, árvákat hagyva vesztette el nagy betegség, szenvedés után. Idősödő napjait megcsépítette a gyermekek, unokák hűsége, ragaszkodása. Nem tartozott egyházunkhoz, de a családnak hátrahagyta, hogy miniket kérjenek fel a búcsúztatásra, mert szívéhez a mi temetési szertartásunk állt közel, azt hallgatta, amikor Darvason többször búcsúztattunk.

Március 22-re a Bibliatanács Alapítvány kuratóriumi gyűlésére voltam hivatalos a fővárosba.

Március 25-én a Magyarországi Unitárius Egyházkerület Elnöksége megtartotta első ülését.

Március 27-én a helybeli Hajnal István Idősek Otthonában tartottunk istentiszteletet.

Március végén megkezdjük a próbákat a Passió előadására nyugdíjas kórusunkkal, a helyi Hagymányörző Népdalkör néhány tagja és gyülekezetünk énekesének segítségével.

Hetek, hónapok óta Gazdag Árpád előadótanácsossal gyűjtjük, írjuk és rendszerezzük az anyagot a 2005-től eltelt időszak egyházi eseményeit, életét bemutató könyvhöz.

Április 8-án Békéscsabán nyugdíjas kórusunkkal részt vettünk egy, az Európai Unió által kezdeményezett és támogatott régiós rendezvényen. E sorok írója és felesége előadott népdal- és énekcsorával bejutott a júniusban, Szeged városában tartandó elődöntőbe.

Április 10-én a templomi istentisztelet keretében versekkel, énekekkel emlékeztünk a Költészet Napja alkalmából. Két író- és költőóriás, az önkéntesen száműzetésbe, nyugatra vonult Márai Sándor és a korán halálba üldözött József Attila születésnapja adja az április 11-i költészet napját most már, mert Márai Sándorról az előző rendszer nem akart tudni.

Április 12-én a Kulturális Intézmények által rendezett ünnepségen voltunk jelen, ahol a Nagyváradi Kiss Stúdió Színház két művésze, Varga Vilmos és Kiss Törék Ildikó „Adjon Isten békét, kedvet” című előadását néztük-hallgattuk meg. Kiss Törék Ildikóék már visszatérő vendégek Füzesgyarmaton. Nagypapa, Kiss Sándor gyülekezetünk lelkesze volt az első világháború előtti években. Az ő nevéhez fűződik a templomtorony felépítése 1911-ben. Ebben az évben, a nyári alföldi búcsú alkalmával erre emlékeztünk a 100. évfordulón, amelyre hívtuk és hívjuk eljönni az unokát is, hogy előadásukkal emeljék a színvonalat.

Április 17-én, vasárnap délután 4 órára Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke és Schmidt Mária, a Terror Háza Múzeum főigazgatója meghívtak a Terror Háza Múzeumba, a Holokauszt Áldozatainak Emléknapja alkalmából tartott szabadtéri koncertre.

Április 18-án, hétfőn délután 5 órától a Magyar ENSz Társaság és a Külügyminisztérium meghívott az ENSz főttkárának, Ban Ki-moon-nak „Az ENSz előtt álló kihívások” című előadására. A házigazda Pálincás József, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt.

Április 22-én este 7 órakor a templomban előadtunk, most már 22. alkalommal a Péterffy Gyula-féle Passiót a dalárdistáinkkal és a besegítő énekesekkel a megszokott érdeklődéssel.

Április 24-én három helyen tartottunk ünnepi istentiszteletet úrvacsorával egybekötve, templomunkban, délelőtt 11 órától, ahol Fekete Imre hívünk elszármazott dédunkáját, a Vésztőn élő Varga Lajos és Vargáné Szajkó Katalin elsőszülött, 5 éves gyermekét, Hunort kereszteltük meg (képünkön), délután

fél kettőtől pedig a Hajnal István Idősek Otthonában és fél négytől Gyulán, a Pándy Kálmán Megyei Kórház kápolnájában adtunk úrvacsorát. Húsvéthétfőn itthon tartottunk másodnap ünnepi istentiszteletet.

Május 4., 5. és 6. napjain tartjuk Kolozsváron az új Alaptörvény harmadik előkészítő ülését.

Május 7-én egy elszármazott, volt angoltanítvány nyom két gyermekét fogjuk megkeresztelni.

Május 8-án, vasárnap nagyszabású ünnepélyt tartunk az Anyák Napja alkalmából. Énekekkel, versekkel köszöntjük az édesanyákat, emlékezünk az eltávozottakra, a jelenlévőket az egyházközség, régi hagyományunk szerint egy szál fehér kálával ajándékozta meg.

Május 14-én, szombaton, vidéki klubokkal az Anyák Napja alkalmából közös műsort mutatunk be a helyi Művelődési Központban. Versekkel, énekekkel szerepel minden klub.

Május 29-én, vasárnap délelőtt 10 órától a Kosuth Rádió (MR1) egyenes adásban közvetíti templomunkból istentiszteletünket. Felnőttek, fiatalok, hittanosok lelkesen készülünk, hogy szép, felemelő

üzenetet küldjünk a hallgatóknak arról, hogyan ünnepeljük nálunk az Anyák Napját, hogy él és dolgozik egy kis unitárius gyülekezet itt, az Alföld közepén.

Május 31-én hivatalos vagyok a Magyar Bibliatánács Alapítvány Kuratóriumának ülésére.

Ünnepek, rendezvények között elkezdtük a templom környékének rendbetételét, a szoborparkunk felfrissítését, bevirágozását, a kerítések kijavítását, a templomot kívülről, belülről fel fogjuk újítani, hogy méltó legyen a nyári búcsúra, amikor konfirmációval egybekötött ünnepségen márványtáblát is avatunk a toronyépítés 100. évfordulójának emlékére. E munkánkban, törekvéseinkben, hisszük, hogy megsegít minket a Jóisten.

Balázs László

BUDAPEST

Tisztújító közgyűlés

Egyházközségünk 2011. február 13-án tartotta idei rendes közgyűlését, amelyen a presbitérium tisztújítására került sor. Ezt követően vált teljessé egyházközségünk világi vezetősége. Gondnok: Dr. Hatfaludy Zsófia és Dr. Vajda László; jegyző: Kaveczkiné Dr. Farkas Katalin; pénztáros: Tim Katalin; presbiterek: Dr. Barabássy Sándor, Buzogány Zoltán, Dimény Zoltán, Durugy András, Kriza Máté, Léb Erzsébet, Léta Rozália, Retkes Attila, Sárosi Magdolna, Schmidt Gábor, Dr. Táskai Annamária, Dr. Vékás Domokos, Zoltán Csaba.

Oláh Katalin tárlata

Április 3-án, vasárnap délből – a Szent-Iványi Ilona által tartott istentisztelet után – Beke László művészettörténész nyitotta meg Oláh Katalin szobrászművész

Miután ezek történtek
című kiállítását.

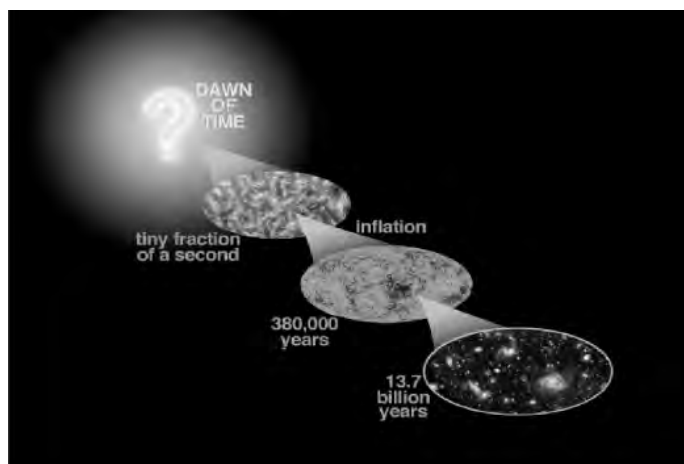
*A kiállítás április végéig látogatható a Budapesti Unitárius Galériában.
(V. Nagy Ignác utca 2-4.)*

Oláh Katalin 1974-ben született Budapesten. Az egyetem évei előtt a Ferenczy István Vizuális Körben, Somogyi Tamás szobrászművésznél, valamint Kun Éva szobrász-kerámikus művész műhelyében szerzett szakmai ismereteket.

1997-ben felvették a Pécsi Tudományegyetem Művészeti karának RVN-kísérleti szobrász osztályába. Itt három évet végzett, Rétfalvi Sándor szobrászművész vezetése alatt. 2001-től tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Egyetemen folytatta, ahol Kő Pál szobrászművész osztályában 2004-ben diplomázott.

Kőfaragást Pécsen Colin Fostertől és diploma után Király Lőrincctől tanult. „A szakma egészének ismeretén és tiszteletén belül keresi az összetéveszthetlent és a sajátosat. Művészi elhivatottságának erkölcsi alapja kiemelkedhetlen: a munka és az invenció nem egymást kizáró, de termékeny kettőse, különös sajátja ennek az erőteljes személyiségnek, aki a törekény nő alakjában mutatja magát nekünk” – írta Oláh Katalinról Antall István irodalmár, rádiós szerkesztő.

Ezúttal *A világ keletkezése, ősrobbanás és teremtés* címmel **Horváth Dezső** atomfizikus, a KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézete, valamint a debreceni Atommagkutató Intézet tudományos munkatársa tartott előadást.

Április 22-én, nagypénteken 18 órai kezdettel (ünnepi istentisztelet keretében) ismét megszólaltattuk az unitárius Passiót – abban a verzióban, ahogyan azt Péterffy Gyula kolozsvári teológiai zenetanár több mint fél évszázaddal ezelőtt átdolgozta és énekkarra alkalmazta.

Húsvéti ünnepi istentiszteleteinket április 24-én, vasárnap reggel 9 és délelőtt 11 órakor, valamint 25-én, hétfőn 11 órakor tartottuk – mindhárom alkalommal úrvacsora vételére is vártuk unitárius testvéreinket.

Egyházközségünk május 14-én, szombaton 11 órai kezdettel tartja meg hagyományos tavaszi szabadtéri istentiszteletét és szeretetvendégségét a Verőcéhez tartozó Magyarkúton. A Nyugati pályaudvarról 9:07-kor és 10:07-kor induló vonattal lehet eljutni, leszállás Verőce állomáson. A menetidő 33 perc. Az állomásról gépkocsival a helyszínre szállítjuk a vonattal érkezőket. A rendezvényt rossz idő esetén is megtartjuk.

Retkes Attila

A farsang hossza évről-évre változik, mivel zárónapja a húsvét időpontjához kötődik. Vízkeresztől (január 6.) a húsvétot megelőző 40 napos nagyböjt kezdetéig, azaz hamvazószerdáig tart. Farsang a tavaszvárás pogány kori, igen változatos képet mutató ünnepeiből nőtt ki, gyakorlatilag a zajos mulatozás, a tréfacsinálás, bolondozás, eszem-iszom és az advent lezárulásával a párkeresés, udvarlás időszaka. Magyarországon a farsangi szokások a középkorban honosodtak meg, és számos idegen nép hatása érvényesült bennük.

A farsang csúcspontja a karnevál, hagyományos magyar nevén „a farsang farka”. Ez a farsangvasárnaptól húshagyókeddig tartó utolsó három nap, ami nagy mulatságok közepette, valójában télbúcsúztató is. Számos városban ekkor rendezik meg a híres karneválokat (riói karnevál, velencei karnevál). Magyarországon pedig a farsang legnevezetesebb eseményét, a mohácsi busójárást.

Ennek a hagyománynak hódolt egyházközségünk

is, mert már negyedik alkalommal rendezte meg farsangi bálját. A neves eseményre március 5-én került sor. Benépesült gyülekezeti termünk. A vendégek sokféle finomsággal készültek egymás megvendéglésére. A gyerekek jelmezt öltöttek. Volt köztük királyfi, spanyol táncosnő, varázsló és cowboy. A talpalávalóról a Brass On Brass együttes gondoskodott.

talpalávalóról a Brass On
Brass együttes gondoskodott.

A Brass On Brass Tradicionális Együttes vidám, lendületes jazz zenét játszik, remek kapcsolatot tud kialakítani a közönséggel. Gyakran megkérdezik, mit jelent az együttes neve. Magyarra nagyjából így fordíthatnánk: Réz hátán Réz. Repertoárunkon az autentikus New Orleans-i számok mellett blues, boogie-woogie, dixieland, swing, illetve a 20-as, 30-as, 40-es évek jazz dalai szerepelnek.

A bált tombolasorsolás zárta. Kászoni lelkész úr a 2012-es farsangi bálra már most meghívta a zenekart. Tehát: „Jövőre, veletek, ugyanitt”!

Postásné Balázs Ildikó

Istennek hála, sikerült beindítanunk a két csoportos hitoktatást. Gyermekünkkel két szakképzett hitoktató foglalkozik minden vasárnap 10 órától, istentiszteletünkkel egyidőben.

A kiscsoportos gyerekeket Karner Melitta fejlesztőpedagógus oktatja, a nagycsoportos gyerekeket Péterfi Katalin hitoktató.

Jó lenne, ha minden gyermekünk egyrészt elsa-játítaná hitrendszerünket, ami világmagyarázó elvvé válhat. Másrészt, rítusokkal közösségi életet élni hatalmas megtartó erő. Induljunk ki abból, hogy mindnyájunknak szüksége van arra, hogy önértelm-zését és identitását olyas-mihez kösse, ami nincs kitéve a társadalmi válto-zásoknak, ami állandó.

Minden felelősen gondolkodó szülőt kérünk: ne fosszák meg gyermeküket a vasárnapi iskolánk adta lehetőségtől!

Március 5-én, szombaton 17 órától tartottuk a gyermekfarsangot, Irina bűvészműtávjós fellépé-sével. Nemcsak a gyermekek, de a felnőttek is részt vettek a műsorban, ahol mindannyian jól éreztük ma-gunkat.

Április 16-án szombaton 17 órától gyermekünkkel húsvéti tojásokat festettünk és díszítettünk a gyü-lekezeti termünkben. Kezdve a hagyományos tojásfestéstől, el egészen a méhviasz használatáig, a

gyermekek több tojásfestési módszert is kipróbálhat-tak.

Május 8-án vasárnap 10 órai kezdettel istentiszte-letünk keretében megünnepeljük az édesanyákat, va-sárnapi iskolás gyermekeink szereplésével. Sikeres rendezvényeink érdekében továbbra is várunk min-den kedves gyermeket, szülőt, nagyszülőt! A har-madik csoportban a konfir-máló fiatalokkal, a 13-14 évesekkel a lelkész foglal-kozik minden vasárnap, istentiszteletek után.

Április 17-én, Virágva-sárnap 10 órai istentisztele-tünk után ünnepi koncertet tartott templomunkban To-kos Augustin vezényletével a Luxaeterna Budapest Bach Konzort zenekar és kórus.

Április 22-én 17 órai kezdettel nagypénteki isten-tiszteletet tartottunk.

Április 24 és 25-én, húsvét ünnepe alkalmából el-ső- és másodnapján úrvacsorát osztottunk. Ünnepe el-ső napján Dr. Czire Szabolcs, a Kolozsvári Protestáns Teológia Unitárius Biblia Tanszékének ta-nára prédikált.

A gyorsabb és könnyebb kapcsolattartás végett, akinek van kérjük, adja meg elektronikus levelezőcí-mét egy e-mailt dobva a leta@unitarius.hu-ra!

Léta Sándor, lelkész

A beregi unitárius szórvány hagyományához hí-ven nagy lelkesedéssel készül a pünkösdi búcsúra, amit idén is pünkösdi szombatján az Eötvös-kúria kertjében tartanak meg. Az ünnepség úrvacsorás is-tentisztelettel kezdődik délelőtt a kúriában lévő uni-tárius gyülekezeti teremben, amit a beregi cigányfiatalok énekműsora követ.

Közben az udvaron az asszonyok és szakácsok ké-szülődnek a szabadtéri főzéshez (halászlé és a ha-gyományos babgulyás). Az asszonyok berendezik a teraszt és megterítenek az ebédhez.

Az ideai búcsú központi témája Kriza János mun-kássága és néprajzi tevékenysége lesz. Felkért elő-adók: Kriza Ildikó néprajztudós és Szalay Emőke kandidátus, a debreceni Déry Múzeum főmunkatársa. Az előadás és a foglalkozás a kúria teraszán lesz, amit énekszámokkal, illetve szavallatokkal színesí-te-nek a helyi fiatalok.

Ebéd után a kúria kertjében a hagyományossá vált kispályás focimérkőzés következik. Délután zenés-táncos mulatság zárja a búcsút.

Rendkívüli tisztújító közgyűlést tartott az UART budapesti központjában, az unitárius könyvesboltban április 2-án délelőtt. A tisztújítás élénk vitát váltott ki az elnök személyét illetően, de végül is egyhangúlag megválasztották az új tisztségviselőket. Elnök dr. Nagy Ákos miskolci tagunk lett. A közügyeket inté-ző, szervező alelnöki tisztségre újraválasztották Fel-hős Szabolcsot, míg a fővárosi alelnök, aki továbbra is biztosítja a könyvesbolt termét előadásokra és összefogja a budapesti UART-csoportot, Gergely Felicián lett. Végezetül az új székhelyet szavazták meg, ami az új elnök után Miskolcon lesz.

Az UART első miskolci vezetőségi ülésén az éves program megtárgyalása mellett a Magyarosi Árpád Fiúka hősi halálának áprilisi évfordulójára való te-kintettel úgy döntött, hogy az ifjúsági díjat ez évben kiosztja az UART ifjúsági csoportjában a három leg-tehetségesebb fiatalnak.

Az utolsó utáni erdélyi polihisztor

Száz éve született Mikó Imre író, politikus, unitárius főgondnok.

A száz éve született, nagy formátumú jogász-politikus-esszéíróra, az Erdélyi Unitárius Egyház egykori főgondnokára, Mikó Imrre emlékeztek március 25-én, Kolozsvárott. A délelőtti és kora délutáni konferenciát este könyvbemutató követte: Mikó Imre utolsó szépirodalmi alkotása, *A szülőföld szerelmese* (Orbán Balázs életének regénye) végre megjelent nyomtatásban, a Polis Könyvkiadó gondozásában.

A tudományos konferenciát a több mint százötven éve alapított, gazdag múltra visszatekintő Erdélyi Múzeum Egyesület (EME) Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztálya szervezte, s ennek megfelelően helyszíne is az EME Jókai utcai székháza volt. Előadást tartott Egyed Ákos történész-akadémikus, Csapody Miklós irodalomtörténész, Tibori Szabó Zoltán újságíró-szerkesztő, Varga Attila jogász-politikus, Cseke Péter irodalomtörténész és Gaal György művelődéstörténész, akik Mikó Imre szerteágazó életművének egy-egy részterületét elevezték fel. Az esti könyvbemutatót az Erdélyi Unitárius Egyház Dávid Ferenc Imatermében tartották, ahol Dávid Gyula irodalomtörténész-szerkesztő mutatta be *A szülőföld szerelmese* című regényt. A konferencia és a könyvbemutató bizonyította, hogy Kolozsvár tudományos, kulturális és egyházi közéletének jeles szereplői – főleg az idősebb nemzedékhez tartozók, akik még személyesen ismerték – nem feledkeztek meg Mikó Imre életművének jelentőségéről. A magyarországi olvasók kedvéért mégis érdemes felidézni pályájának legfontosabb állomásait.

Mikó Imre Bánffyhungyadon született 1911-ben; apai ágon bölöni, anyai ágon torockói származású családban. A Székelyföldre, bölöni őseinek szellemi örökségéhez mindig következetesen ragaszkodott, s a többi között – mint ez Egyed Ákos professzor előadásából kiderült – az ősi székely jogot, s annak társadalompolitikai hatásait is alaposan tanulmányozta. Már egyetmistaként bekapcsolódott a közéletbe, a harmincas évek elején az Országos Magyar Párt bu-

karesti irodájának vezetője lett. Észak-Erdély visszaszatolása után behívták a Magyar Országgyűlésbe, ahol – mint Tibori Szabó Zoltán előadásában kifejtette – az Erdélyi Párt balszárnyához tartozott, mérsékelt politikát folytatott, ellenezte a zsidótörvényeket. A háború után mégis megjárta a szovjet hadifogolytábort, majd Kolozsvárra visszatérve egy évtizeden át alma materében, a Brassai Sámuel líceumban tanított, emellett műfordítással foglalkozott. Az ötvenes évek végén állásából elbocsátották, így lett a nyelveket beszélő, többdiplomás jogászból rakodómunkás, könyvesbolti eladó, később nyugdíjazásig a Kriterion kiadó szerkesztője. A legnehezebb körülmények között is hűséges maradt az unitárius egyházhoz: főgondnoki tevékenysége mellett ragyogó eszéket, tanulmányokat, portrékat írt a nagy elődokról: Kriza Jánosról, Balázs Ferencről, Gál Kelemenről, Kelemen Lajosról és Szabédi Lászlóról. Mindezek alapján talán nem túlzás azt állítani, hogy ha Brassai Sámuel az utolsó erdélyi polihisztorként emlegeti a hálás utókor, akkor a nála száztíz évvel fiatalabb Mikó Imre volt „az utolsó utáni” erdélyi polihisztor.

Életművének tudományos igényű feldolgozása Balázs Sándor történész nevéhez fűződik, aki 2003-ban jelentette meg a Mikó Imre – Élet- és pályakép című monográfiát. Ennek előszavában Balázs találóan állapítja meg: „vannak személyek, akiknek az élete több, mint egy élet: maga a történelem. Nos, Mikó Imre is közéjük tartozik. Élete kisebbségtörténet. Eképpen a róla írt monográfia nemcsak egy felemelkedő és lefele hajló, elismerésekkel és elmarasztalásokkal teli életvonal, hanem ugyanakkor a romániai magyar kisebbségi lét szinuszgörbéjének másolata is (...) Mikó Imre életpályája rendkívül összetett volt. Egy és ugyanazon időben több minőségében – hogy csak néhányat említsünk – politikusként, kisebbség-jogászként, közíróként, falukutatóként, szépíróként és így tovább – fejtette ki felbecsülhetetlen értékű tevékenységét.” Ennek megfelelően Balázs Sándor is önálló fejezetekben tárgyalja a különböző „szerepköröket”; részletesen vizsgálva és elemelve Mikó diák- és ifjúsági vezetőként, bukaresti és budapesti politikusként, kisebbségi jogászként, szociológusként, íróként, fordítóként, esszéistaként, publicistaként, könyvszerkesztőként és „a tanítómesterek tisztelőjeként” kifejtett tevékenységét. Az alábbiakban – *A szülőföld szerelmese* című, kalandregénynek is bátran nevezhető Orbán Balázs-életrajz kései megjelenése okán – Mikó Imre sokrétegű oeuvre-jéből irodalmi hagyatékát, s annak unitárius vonatkozásait vesszük górcső alá.

A fiatal Mikó Imre a magyar irodalom „szentháromságaként” is emlegetett Ady Endrét, Szabó Dezsőt és Móricz Zsigmondot tekintette példaképnek, de mindig hozzátette: Bartók Béla és Kodály Zoltán

Bálint Benczédi Ferenc püspök, Dávid Gyula irodalomtörténész és Máthé Dénes unitárius főgondnok a könyvbemutatón.

tevékenysége is nagy hatással volt gondolkodásmódjára. A példaképek között említhetjük Kós Károlyt és az Erdélyi Szépmíves Céh íróit is – az erdélyi magyar értelmiség első kisebbségi nemzedékének legjobbjait. Ez a generáció – mint Dávid Gyula, Mikó egykori kriterionos kollégája (az Orbán Balázs-kötet is gondozó Polis Könyvkiadó igazgatója) oly plasztikusan megfogalmazta – „még a háború előtti Magyarországon ért felnőtté, tudta, hogy mit veszített, és akaratlanul is ahhoz mérte a feladatokat, de aszerint értékelte az eredményeket is. A második nemzedéknek már meg kellett küzdenie a román nyelven való tanulással, a soraikat megtizedelő érettséggel, a teológia kivételével csak román nyelven elérhető felsőfokú diploma megszerzésének nehézségeivel. Az ő vállalkásuk már eleve kisebbségi sorsvállalás volt: jóval kevesebb romantikával és jóval több megütközéssel a kemény hétköznapi valóságának falán. Számukra az erdélyi létet nem a messihi múltból eredeztethető erdélyi lélek jelentette, hanem a szociális haladás és a nemzetiségek közötti együttműködés gyakorlati útjának kitaposása.”

Mikó Imre első önálló kötete Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés címmel jelent meg, s ebben a szociográfia eszközeivel elemezte a kisebbségi lét körülményeket. A nagy visszhangot kiváltó munka az Erdélyi Fiatalok gondozásában jelent meg – az a csoportosulás vállalkozott tehát a kiadásra, amely direkt politizálás helyett társadalomtudományi kérdésekkel foglalkozott, s amelynek vezetőségében a katolikus Dsida Jenő, a református Jancsó Elemér és László Dezső éppúgy részt vett, mint az unitárius Balázs Ferenc és Mikó Imre. 1941-ben (ekkor már aktív politikusként) Mikó megjelentette a Huszonkét év című monográfiát, amely alcíme szerint „az erdélyi magyarság politikai története 1918. december 1-től 1940. augusztus 30-ig.” A szélsőséges álláspontok ismertetésétől mindenkor tartózkodó, mérsékelt történeti és kisebbségpolitikai áttekintés néhány év múlva a tiltott könyvek közé került, s csak 1987-ben, Svájcban adta ki újra az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem. A Huszonkét évhez szervesen kapcsolódik a Nemzetiségi jog és nemzetiségi politika című, hatalmas terjedelmű monográfia, amely 1944-ben jelent meg a kolozsvári Minerva kiadásában. Említést érdemel Mikó Imre doktori disszertációja is, amelynek címe: A székely közületi kulturális önkormányzat.

Több mint másfél évtized telt el ezután, míg a hadifogolytáborból hazatért, később politikai okból állásából eltávolított Mikó Imre visszatérhetett az íráshoz. 1958 és 1965 után – mint Balázs Sándor monográfiájának könyvészeti leírásából tudjuk – több mint száz cikke és fordítása jelent meg; igaz, többségében álneven vagy aláíratlanul. A hatvanas évek közepétől már saját nevéen is újra publikált: Honpolgárok és világpolgárok című tanulmánykötet – amelyben többek között Machiavelli, Morus Tamás, Rousseau, Bölöni Farkas Sándor, Brassai Sámuel és a cenzúra kedvéért Vincențiu Babeș élet-

Kiállítás Mikó Imre műveiből az Erdélyi Múzeum-Egyesület dísztermében

művéről értekeznek – könyvesbolti eladóként, a vevők kiszolgálása közben írta. Ekkor kerültek érdeklődésének középpontjába az „előttünk járó” nagy unitáriusok: 1969-ben, A bércre esett fa címmel megírta a jeles amerikai és nyugat-európai utazó, Bölöni Farkas Sándor életregényét. Élete utolsó aktív éveiben, a Kriterion szerkesztőjeként Mikó Imre túlnyomórészt mások – igencsak hullámozó színvonalú – kézírataival foglalkozott, de így is jutott ideje az írásra: Száz dokumentum és történet Brassai Sámuelről című kötete 1971-ben, a Dávid Gyulával közösen írt Petőfi Erdélyben című munka 1972-ben, az Akik előttünk jártak című portrégyűjtemény 1976-ban jelent meg. Kisebbségjogi tanulmányaiból már csak korai (1977-ben bekövetkezett) halála után látott napvilágot egy válogatáskötet (Változatok egy témára, 1981).

A terjedelmes Mikó-életműben sajátos helyet foglal el A szülőföld szerelmese című Orbán Balázs-életrajz, amelyen csaknem öt éven át dolgozott. Gépiratos másolatban megmaradt egy levele – idézi Kovács Sándor kolozsvári teológiai tanár az új kiadás utószavában –, amelyet Domokos Gézának, a Kriterion igazgatójának írt, s amelyben így foglalta össze a regény keletkezési körülményeit: „Abból indultam ki, hogy Orbán Balázst, hazai múltunk egyik legjelentősebb és legszínesebb egyéniségét be kell vinni a köztudatba (...) Írhattam volna róla monográfiát is, de annak aránylag csekély a publicitása. A regényes életrajz formáját választottam, mivel élete tele van kalandokkal, fordulatokkal, s így a műfaj önként kívánczik (...) Könyvem nem öleli fel Orbán Balázs egész életét. Tizenhét éves korában kezdődik, amikor a család Konstantinápolyba utazik, és a halála előtt tizenhét évvel ér véget (...) A szülőföld szerelmese nem akarja sem heroizálni, sem deheroizálni Orbán Balázst, hanem kortársai között és azokhoz viszonyítva akarja bemutatni, akik között ott vannak székely gazdától kezdve egészen Kossuthig és Victor Hugóig a kor legkiválóbb szellemei.” A kötet – amelynek fő forrása Orbán Balázs két legfontosabb munkája, az Utazás Keleten és a Székelyföld leírása – így is bő negyedszázad lebilincselően érdekes, szinte „jókaisan” megírt krónikája, amit most, Mikó Imre születésének centenáriuma végére a szélesebb olvasóközönség is megismerhet.

Retkes Attila

Százötven éves a Keresztény Magvető

Százötven évvel ezelőtt, 1861-ben indult útjára teológiai folyóiratunk, a Keresztény Magvető. Az Erdélyi Unitárius Egyház március végén, Kolozsvárott ünnepi konferenciát és kiállítást rendezett a Kriza János lelkész-költő-néprajzkutató (későbbi püspök) és Nagy Lajos kollégiumi tanár által alapított, Kovács Sándor főszerkesztésében ma is megjelenő periodika tiszteletére. Erre az alkalomra látott napvilágot Gaal György történésznek A szép, jó és igaz Magvetője – Százötven év az egyház és a művelődés szolgálatában című összegző tanulmánya.

A Dávid Ferenc Imateremben rendezett konferencián Bálint Benczédi Ferenc püspök köszöntötte a résztvevőket, majd – Balázs Mihály szegedi történészprofesszornak, a korai unitarizmus kiváló kutatójának elnökletével – négy előadás következett. Gaal György Százötven év az egyház és a művelődés szolgálatában című írásának rövidített, szerkesztett változatát olvasta fel. Györffy Gábor egyetemi adjunktus az 19. századi erdélyi sajtó fejlődéséről tartott áttekintést, amelyből kiderült: az Unitárius Egyház a Habsburg önkényuralom részleges enyhülését kihasználva, a protestáns felekezetek közül elsőként indította el saját folyóiratát, ami nemcsak teológiai, de művelődéstörténeti szempontból is jelentős esemény volt. Cseke Péter irodalomtörténész, egyetemi tanár az 1930-as években működött Erdélyi Fiatalok csoportjának unitárius szerzőiről (köztük a Keresztény Magvető megbecsült munkatársairól) beszélt. Máthé Dénes egyetemi tanár, az Erdélyi Unitárius Egyház főgondnoka az állami cenzúra időszakát, a Keresztény Magvető 1971 és 1989 közötti működését, tartalmi és stílári törekvéseit vizsgálta előadásában.

Gaal György említett tanulmányának zárszavában megállapítja: „a Keresztény Magvető 150 éve indult, de csak a 116. évfolyamát zárhatta le 2010-ben. Nem az egyházon vagy a szerkesztőkön múlt, hogy 35 éven át kényszerszünetet kellett tartani – két részletben, világháborúkat követően. A folyóirat így is egyedülálló tükre nemcsak az unitarizmus másfél százados történetének, az egyház fejlődésének, hanem az erdélyi művelődéstörténetnek s az egyetemes egyháztörténetnek is. Azon túl, hogy a mindenkori jelent tükrözte, minduntalan a múltba is visszatekintett, olyan egyháztörténeti anyagot halmozott fel, amellyel talán egyetlen magyar felekezeti folyóirat sem rendelkezik. Három tudós teológus életművét építette a folyóiratba: Péterfi Dénes, Vári Albert és Erdő János csiszolták, alakították, s mentették át az utókornak.” A Keresztény Magvető másfél évszázados történelmének még vázlatos áttekintése is jelentősen meghaladná az Unitárius Élet terjedelmi kereteit, Erdő János püspök életműve pedig viszonylag jól dokumentált (lásd a többi között az Isten és ember szol-

gálatában című emlékkötetet, amely 2007-ben jelent meg Kolozsvárott). Ezért jelen cikkünkben a két, mára szinte teljesen elfeledett jeles teológusnak, Péterfi Dénesnek és Vári Albertnek a Keresztény Magvető szerkesztőjeként végzett tevékenységét mutatjuk be.

A Középajtáról származó – az Erdővidékhez egész életében ragaszkodó – Péterfi Dénes 1851-ben született, és a kolozsvári kollégium, majd a teológia legígéretesebb növendékei közé tartozott. 1874-ben az egyház Londonba küldte, ahol Martineau kedvelt tanítványa és az unitárius vallású Darwin fejlődésmélettének lelkes híve lett. Huszonöt évesen, Ferencz József püspökké választásakor kolozsvári lelkésszé (később esperessé) nevezték ki. Az unitárius hit kiváló szónoka volt: úrvacsorai ágendáinak gyűjteménye (Jézus asztalánál) 1900-ban, Unitárius kereszténység című beszédgyűjteménye öt évvel később jelent meg. „Péterfi Dénes a modern kereszténység szónoka. Beszédei ennek a modern kereszténységnek művészi magyar nyelven megírt apológiája” – méltatta Péterfit a Négyszáz év unitárius prédikációirodalma című könyvében Gellérd Imre. Lelkeszi munkája mellett Péterfi évtizedeken át tanított: leginkább a vallásfilozófia, a természettudományok, a tudomány és a vallás összeegyeztethetőségének kérdése foglalkoztatta.

Péterfi Dénes 1876-tól két éven át a tragikusan fiatalon elhunyt Simén Domokossal közösen szerkesztette a Keresztény Magvetőt, majd 1878 őszén Kovács János történészt, kollégiumigazgatót nevezték ki mellé társszerkesztőnek. A magyar-angol és magyar-amerikai unitárius testvérkapcsolatok szorgos előmozdítójaként ismert Kovács a folyóiratban főleg nemzetközi ügyekkel, illetve oktatási kérdésekkel foglalkozott, így a teológiai-egyháztörténeti tartalom, az egyes rovatok kialakítása Péterfire maradt – Gaal György ezért is beszél teljes joggal „Péterfi-korszakról”. 1882 végén, egy előfizetői felhívásban Péterfi így határozta meg a Magvető küldetését: „Mi rendíthetetlenül állunk ama hitnézeti irány mellett, melynek a Keresztény Magvető a magyar protestáns egyházi irodalomban, liberális oldalon egyedüli képviselője, s amely nem más, mint a tiszta keresztény teizmus, melynek fenntartásával és terjesztésével úgy vagyunk meggyőződve, folyóiratunk egyetemesebb vallási érdekeknek teszen szolgálatot.” Négy évvel később, egy publicisztikában így folytatta a gondolatmenetet: „A Keresztény Magvetőt az unitáriusok folyóiratának mondják, s mi azt akarjuk, hogy az méltóan reprezentáljon az egyházi irodalomban, de nem felekezetieskedéssel, hanem egyesítő, rokonszenvező irányban, a szabadelvű kereszténység álláspontján.” Az 1890-es évek közepétől Péterfi tevékenységét három fiatalabb

főmunkatárs, az unitárius kollégiumban tanító Kanyaró Ferenc, Gál Kelemen és Gálfi Lőrinc segítette. Ekkor alakult ki az a rovatstruktúra is, amely évtizedeken át változatlan maradt: az Egyházi dolgozatok rovat prédikációkat, imákat, temetési beszédeket közölt; külön rovat foglalkozott a nevelés- és oktatásüggyel, illetve az egyház belső életével (zsínatok, főtanácsi ülések, képviselőtanács tevékenysége). A „Vegyesek” című rovat külföldi levelezést és szépirodalmat közölt, az Irodalmi értesítő egyházi, filozófiai, történelmi, nyelvészeti kiadványokkal foglalkozott. Az egyes folyóirat-számok végén az Aranykönyv (adományok, köszönetnyilvánítások) és a Különfélék (rövid hírek, tudósítások) kapott helyet. Péterfi 1910 végén, 59 évesen minden egyházi tisztségéről, hivataláról, így a Magvető szerkesztéséről is lemondott – helyét tanítványai, Gál Kelemen és Gálfi Lőrinc vették át. Előbbi ekkor már az Unitárius Kollégium igazgatója, utóbbi pedig a teológia újszövetségi tanszékének professzora volt.

A két világháború közötti időszakban a Keresztény Magvető szürke eminenciása, meghatározó szerkesztője Vári Albert (1868-1953) volt. A firtosmartonosi születésű Vári a teológia elvégzése után iskolafőnökként Kolozsvárott, majd lelkészként Kénoson és Székelyudvarhelyen dolgozott. Kolozsvárra visszatérve kollégiumi vallástanárr, később a gyakorlati teológia és az egyháztörténet professzora lett. Önálló munkájaként egyháztörténet, imakönyv és prédikáció-gyűjtemény jelent meg, emellett több mint 200 cikket, tanulmányt írt; alapító tagja és alelnöke volt az Unitárius Irodalmi Társaságnak. A Keresztény Magvető szerkesztésébe 1922-ben (az első világháborút követő kényszerszünet után) kapcsolódott be; Borbély István, Kelemen Lajos, Varga Béla és mások társaságában. Az új szerkesztők ekkor így fogalmazták meg a folyóirat misszióját: „Lobogó, mely állandóan ébren tartja hitünk és vallásunk igazságait. Csatorna, amelyen át tisztultabb keresztény hit és életfelfogás ömlik a szívekbe. Élő vérkeringés, mely újjá szüli, tisztább és tetszetősebb formákba öl-

tözteti a keresztény hit eszméit és életigazságait. Iránytű, amely megérzi a világ hasonló gondolkodású keresztényeinek a haladási és fejlődési irányát, s mutatja nekünk is az utat, amely felé törnünk kell. Gyűjtőlencse, mely összefogja a keresztény igazságok szétszórta sugarait, hogy az által világosabbá és termékenyebbé tegye egyházi életünket.”

Az 1920-as évek útkeresése, anyagi bizonytalansága után a folyóirat 1929 és 1944 közötti, felfelé ívelő periódusában Vári Albert volt a Magvető egyetlen szerkesztője. A Péterfi-korszakban kialakult rovatstruktúrán Vári keveset változtatott: az egyes lapszámokat Egyházi dolgozatok (prédikációk, imák, emlékbeszédek) nyitották, majd Hittani-bölcselmi dolgozatok következtek. A nevelés- és oktatásügyi, valamint az egyháztörténeti rovatban Gál Kelemen volt a legszorgalmasabb munkatárs, aki a többi között folytatásokban közölte Brassai Sámuelről írt monográfiáját. A harmincas években unitárius költők (így Pálffy Márton, Gyallay Pap Sándor, Szabédi László) alkotásait is közölték, majd következett az egyházi élet bemutatása, az aktuális hírek és tudósítások, végül a Külföldi szemle és a Különfélék rovat. Vári Albert nagy érdeme, hogy a folyóirat ebben az időszakban – a Keresztény Magvető füzetek címmel – önálló sorozatot indított, amelyben 1944-ig (erdélyi és magyarországi szerzők tollából) összesen 46 kiadvány jelent meg. Sajnálatos, hogy ezeknek teljes sorozata egyetlen könyvtárban sem található meg – részletes könyvészeti leírásuk Gaal György tanulmányának függelékében olvasható. Vári hetvenöt éves korában nyugalomba vonult, s ezután a román kommunista diktatúra huszonhét évig nem engedélyezte, hogy a Keresztény Magvető megjelenjen. Az 1971-es újraindítás Kiss Elek püspök, Kovács Lajos főjegyző, Erdő János teológiai tanár, Szabó Árpád és Szabó Dezső lelkészek, valamint Sebe Ferenc és Szathmáry János előadótanácsosok nevéhez fűződik – de ez már egy másik történet.

Retkes Attila

Könyvbemutató Sepsiszentgyörgyön

Budapesti vendégeket fogadott a sepsiszentgyörgyi unitárius gyülekezet, akik a magyar főváros unitárius egyházközségének történetéről szóló kiadványt hozták el városunkba.

Szerzője Erdélyből Budapestre telepedett ismert író-hírlapíró, Szaniszló József, aki egy időben a Bukarestben megjelenő Munkásélet hetilap sepsiszentgyörgyi tudósító-

ja volt, jelenleg a Szászhalombattai Hírtűkör munkatársa. Mint az egyház pályázatának nyertese, a keblitanácsi jegyzőkönyvek adataira támaszkodva írta meg tudományos igényű, monografikus, de ugyanakkor ismeretterjesztő munkáját.

A szerzőt Czegő Zoltán mutatta be. A könyvről maga a szerző szólt, aki a Nagy Ignác utcai egy-

házközség lelkésze, Kászoni Kövendi József és Kiss Mihály hódmezővásárhelyi unitárius lelkész társaságában érkezett Háromszékre. Útjukon elkísérte az erdővidéki származású Gazdag Árpád unitárius lelkész, előadó tanácsos. Kászoni tiszteletes bemutatta a Pecz Samu (1854–1922) műépítész által tervezett, Nagy Ignác utcai 120 éves neogótikus

templomot, mely ma is építészeti remekműnek számít. Nem véletlen a mai közeledés – emelte ki beszédében t. Kovács István sepsiszentgyörgyi unitárius lelkész –, hiszen egybeesik nemcsak a nemzet egyesítésének örömteli valóságával, hanem akár annak szerves részeként is lehet tekinteni a magyarországi unitárius egyháznak az erdélyi történelmi unitárius egyházzal való egyesítését, ami hamarosan valósággá lesz.

Háromszék napilap, Kisgyörgy Zoltán, Sepsiszentgyörgy

♥ Postásné Balázs Ildikó

filléres emlékeink

Emlékeim Erdélyről

1968-ban jártam először Erdélyben, Kolozsváron, 120 évvel az 1848-as Szabadságharc és Forradalom után. Ez azért is fontos számomra, mert dédapám szüleit Avram Iancu csapatai megölték Verespatakon. Persze nemcsak a szüleit, hanem 300 magyart is Verespatakon, Abrudbányán 600-at. Mindez, 1849 május 7-én kezdődött.

Nézzük a történelmi kronológiát 1849-ből:

Május 7. Kossuth Görgeit nevezi ki hadügyminiszternek; megérkezéséig Klapka György viszi a miniszteriumi ügyeket. Perczel győzelmet arat Uzdinnál. A román felkelők támadást indítanak Abrudbánya ellen.

Május 8. Károlyi Miksa alezredes győzelmet arat Fehértemplomnál. A román felkelők beveszik Verespatakot.

Május 10. Perczel bevonul Pancsovára. A magyarok kivonulnak Abrudbányáról; a román felkelők tömegmészárlást rendeznek a településen.

Május 16. Görgei nehézlövegekkel löveti a budai várat; a királyi palota kigyullad. Bem bevonul Orsovára. Zassz cári tábornok Lomnánál rajtaüt a magyar előőrsön. Hatvani Imre visszaveszi Abrudbányát.

Május 17. Hatvani csapatai Verespataknál és Bucsumnál összecsapnak a román felkelőkkel. Éjszaka sikertelenül végződő magyar roham indul a budai vár ellen.

Május 19. Hatvani Imre kivonul Abrudbányáról; a menetszlopot a románok szétverik; a magyarok kiűrik Brádot és Kőrösbányát.

Dédapám ekkor két éves volt, ő csodálatos módon megmenekült, mert egy román asszony a szoknyája

alá bújtatta a fiúcskát. Megmenekülésének története szájról szájra járt nagyanyám családjában, így jutott el hozzám is. Egyébként ennek a két éves fiúcskának az édesapja, az én ükapám volt unitárius vallású a családukban.

Harmincéves korában nősült meg és vette feleségül a 19 éves Johannát. Ebből a házasságból született a nagyanyám és még nyolc gyerek. Apám mindig mesélt az Erdélyben élő rokonokról, így adódott, hogy 20 éves koromban megláthattam azt a földet, amely nagyszüleim hazája volt és megismerhettem személyesen is őket. Csodálatos két hetet tölthettem itt. Jártam a kolozsi házban, ahol nagyanyám testvére, apám keresztanyja fogadott. Fürödhettem a kolozsi sóstóban, amely egy sóbánya helyén keletkezett. Apám „dörgőnek” nevezte, annyira sós, hogy feldobja a testedet a víz tetejére, válladon kristály virágok keletkeznek a sótól. Végig túráztam a tordai hasadékokat. Felkerestem a Házsongárdi temetőt, ahol sok rokonom alussza örök álmát ismert hírességekkel együtt.

Jártam a kolozsvári Magyar Színházban és Operában unokanővérem jóvoltából, aki akkor nagybőgős volt. Öccse révén a könnyű műfajt is élvezhettem, mert egy tánczenekarban zenélt. Sajnos az akkori zenész társai közül már ketten is az égi zenekarban játszanak.

Akkor 1968-ban beleszerettem Erdélybe, őseim földjébe. Azóta is, amikor tehetem, elmegyek. Barátaim, gyerekeimet is arra biztatom, hogy Erdélyt látni kell, mert ha egyszer elmész oda, soha nem felejtet el csodálatos hegyeit, fenyőfás erdőit, csobogó forrásait és vágyódsz vissza.

Tájékoztatás az erdélyi egyházi táborokról

A gyermekek és fiatalok valláserkölcsei nevelésének nagyhatású lehetősége a táboroztatás. Ezért a tábori kultúra fejlesztése fontos feladatunk. Ezt az Erdélyi Unitárius Egyház – a VEN Bizottság javaslatára – egyfelől a helyi és körüli táborok pénzbeli és szakmai támogatásával, másfelől egyetemes egyházi szintű táborok szervezésével kívánja előmozdítani. Jelen tájékoztató a nyári tábori kiírásokat ismerteti, amely táborokba a magyarországi egyházrészhez tartozó gyermekeket és konfirmandusokat is szeretettel várjuk.

Az Erdélyi Unitárius Egyház, együttműködésben az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylettel, immár 18. éve szervezi meg nyári gyermektáborait. Az idén két újdonsággal jelentkezünk: a gyermektáborokat korcsoportos bontásban hirdetjük meg, ami hatékonyabb foglalkozást tesz lehetővé, és az idén első ízben külön táborot hirdetünk a frissen konfirmáltak számára. Ez utóbbival hármas célt tűzünk magunk elé: a konfirmációi felkészítés – a hitértés és hitélmény – elmélyítését, az ifjúsági egyletekbe való betagozódás elősegítését és a középfokú iskolaválasztás tudatosabbá tételét.

I. Gyermekek- és ifjúsági táborok

- *Várfalva, július 4-10., 12-14 éveseknek (70 hely)*
- *Homoródalmás, július 18-24., 10-13 éveseknek (55 hely)*
- *Várfalva, július 19-24., 9-11 éveseknek (70 hely)*

Testvérek esetén a szülők hozzák meg az ésszerű döntést, hogy gyermekeiket külön küldik a korcsoportoknak megfelelő táborokba vagy együtt az általuk választott táborba. A táborokba a mozgótáborról függetlenül a konfirmandusok is jelentkezhetnek.

A táborok idei fő témája a négy őselemre épül, úgymint a föld, a víz, a tűz és a levegő, amelyeknek a bibliai teremtéstörténettel is összekapcsoltan sokoldalú megközelítése és feldolgozása valósul meg: vallási, tudományos, irodalmi, dramaturgiai, képzőművészeti és szabadterei.

Kérjük a kedves lelkésztestvéreket, hogy segítsenek minél több gyerekek eljutni ezekbe a táborokba azok népszerűsítésével, a nehezebb sorsúak anyagi támogatásával és az utazás megszervezésében nyújtott segítséggel! A népszerűsítéshez mellékelünk a kártyákat, amelyek könnyen szétoszthatóak a gyerekek között. Kártyákat kérésre még szívesen küldünk.

II. Konfirmandusok mozgótábora

Augusztus 8-14., az idén konfirmáltaknak (50 hely)

A hetes tábor autóbuzsós kirándulás és helyi tevékenységek váltakozása formájában valósul meg. Indulás Kolozsvárról, tehát ide kell megérkezni augusztus 8-án, lehetőleg 14 óráig. Mindenik nap egy fontos unitárius eszmei jelkép mottóját viseli, amely kapcsolódik a helyszínhez. A tábor folyamán felkeressük a fontosabb unitárius nevezetességeket, és néhány helyen hosszabb tábori tevékenységet folytatunk. Útvonalunk utolsó állomása Nagyajta, ahonnan vasárnap reggel visszafelé indulunk Kolozsvár felé, és a gyermekeket a nagyobb utazási csomópontokban átadjuk a szülőknek: Segesvár, Balavásár, Marosvásárhely, Aranyosgyéres, Torda, Kolozsvár. A magyarországi fiatalok számára szükség szerint szállást biztosítunk Kolozsváron, a visszaérkezés éjszakájára.

Tekintettel arra, hogy a táborokat az Erdélyi Unitárius Egyház támogatja központi költségvetése és pályázatai révén, a magyarországi résztvevők esetében az egyéni hozzájárulás valamivel magasabb. Ez mindenik tábor esetében 15.000 Ft, aminek felét előlegként a lelkészhez, másik felét a táborba érkezéskor kell befizetni. A gyermekek és konfirmandusok a lelkész vagy a szülő általi bejelentés sorrendjében kerülnek fel a VEN előadótanácsosnál levő listára.

Isten áldását kérve életükre, kívánunk Önöknek eredményes munkát és jó előmenetelt egyházunk számára!

Kolozsvár, 2011. április 6.

*Bálint Benczédi Ferenc püspök,
Czire Szabolcs, VEN előadótanácsos*

